

H.
4990

L. B. HALVORSEN

Det udslyttede Norge.

Udgivet

af

Folkeskriftselskabet.

M.

F. Natvigmann.

Pris 30 Ore.

Kristiania 1884.

I Hovedkommission hos Olaf Guseby & Olaf Olsen.

Nikolai Olsens Bogtrykkeri, Stoaetovet 6.

EX LIBRIS
J.B. HALVORSEN

bedes hugse vor boghandel.

Vi leverer *enhver* bog, ny eller gammel, inden- eller udenlandsk på hurtigste måde til billigste pris.

Olaf Huseby & Olaf Olsen,

Karl Johansgade 39.

Kristiania.

The American Tobacco Co., Inc.,
De skandinaviske Selskaber i Amerika I. Det aldelte norske
Selskab i Wisconsin.

Fra vor Fabrik anbefales prima
vellugtende Virginia.
Røgtobak à 80 Øre pr. $\frac{1}{2}$ Kilo.
Velaflagrede Cigarer
i alle Priser fra Kr. 2.50 til Kr. 9.00 pr. 100
Stykker. **Brødr. Pettersen,**
Torvgaden 7, Christiania
(skraa overfor Dampkøkkenet).

„For frisindet Christendom“
udkommer 2 Gange om Maanedn og koster
Kr. 1.50 for Halvaaret, der betales for-
skudsvis.
Bestillinger modtager enhver Postanstalt
i Norge, Sverige og Danmark, samt **Nils**
Næss, Dagbladet, Christiania.
I Amerika koster Bladet 1 Dollar om Aaret.

Ole Gilbo,
Fabrik og Udsalg Storgaden 12,
anbefaler Børster, Malerkoste og
Kamme samt Galanteri- og Korte-
varer til billige Priser.

„Nordmanden“
— redigeret af *Jon Hol* —
udkommer i Kristiania Tirsdag, Torsdag
og Lørdag. Koster 99 Øre Kvartalet frit
tilsendt. Bestilles paa nærmeste Posthus.

Alle landets bogkøbere,
almubiblioteker, skolebiblioteker, læseforeninger, skytter-
lag, herredsstyrelser, arbejderforeninger, forbrugsforeninger,
landhandlere, lærere osv.

bedes hugse vor boghandel.

Vi leverer *enhver* bog, ny eller gammel, inden- eller
udenlandsk paa hurtigste måde til billigste pris.

Olaf Huseby & Olaf Olsen,
Karl Johansgade 39,
Kristiania.

des ikke er eller har været Sjøfolk, gjør
 nor det gjennemgaaende bedst. Selvfølgelig
 Re kommer de ikke alle til Toppen af
 og Træet, men en finder dog trindt om
 nog Nordmænd, indtar fremragende og
 me ansvarfuld ting. — Her i Mel-
 eft bourne k
 Resoluzion som indtalar Ønske
 for vedtog igaar Efterm. med 21 mod 7 St.
 selskabs Generatorsamling i Stavanger
 Totalafholds

Norske Kvinders

han
 Skog er brændt.
 Kunn 20 a 30 Maal mindre værdirind
 at Skogbranden begrensedes igaarafes,
 i nær ubekjendt. — Senere telegratates,
 Brandens Aarsag. Brandene for Slukning.
 ikke muligt at ndtale sig om Udsig-
 Bureanet fra Elverum. Det er endnu
 avestside, telegratates der sjenem

dings

k,

til
 e.
 gende franco.
 stillingen i Christiania.

mmeuhre

- og Sølvkasser
 jeder i stort Udvalg.
 r modtages.

Lie, Storgaden 16,
 rfor Løveapoteket.

monumenter

Granit og Sandsten
 rbilligst af
A. J. Olsen,
 27, Skippergaden 27.
 inger sendes paa Forlangende
 densbyhocude franco.

er landmand

andmandsblad.

ad udkommer 1 gang
 koster Kr. 1.65 kvar-
 to iberegnet.
 holder podpølere artik-
 stykker om agerbrug,
 meierivæsen, havestel,
 skovbrug m. m. m.
 af mange på det var-
 let alle landmand.

kridt er betinget

ng.

Han havde selv ikke kommet
 reanet. Han havde selv ikke kommet
 havde aldrig talt nogen med ind i Bu-
 Dreyfus modsiges dette. Han
 tidt her været i Ministeriet.
 genløver, at hvilke det fremgaaer, at de
 Gøuse oplæser nogle Breve fra to In-
 den, Gøuse, Dreyfus og Demange.
 stod et Ordskifte mellem Retsforman-
 vedholdende Bevægelse). Dernæst op-
 at en tidligere Krigsminister. (Længe
 hadelnde Institutioner, der var samlede
 denne Paastand. Vidnet fremførte kun
 i Bureanet. Dreyfus protesterede mod
 perne. Paa den Tid var der ingen
 at Transporten af Dækningstrop-
 kunde se, var det en grafisk fremstilling
 gjennem et Dokument.

Nordmændene

I

Australien.

Naar de første Nordmænd ankom til Australien kjendes ikke, men Sagnet vil vide, at ombord i den Flaade, som i 1788 bragte Kaptein Phillips og de første Forbrydere hertil, fandtes flere norske Sjøfolk.

Tiden har imidlertid udslettet deres Navne og den første navngivne Nordmand, for hvis Ankomst et Aarstal med Bestemthed kan anføres, var en Sjømand *Thores Thoresen* som ombord i et engelsk Skib strandede paa Kysten af Victoria Aar 1844. Han fik Lyst til at bli her for bestandig, og da det dengang ikke var tilladt Udlændinge at opholde sig i Victoria, uden særskilt Pas fra den engelske Regjering, fortalte han Autoriteterne, at han hørte hjemme paa Helgoland og altsaa var engelsk Undersaat.

Fra Aarhundredets Midte og op til vor Tid har der fundet Sted en jevn, om ikke just stærk Indvandring af Nordmænd til Australien. Stærkest var den antagelig under den victorianiske Guldfeber i Femtiaarene. Blandt de bedst kjendte Navne fra hin Tid bør nævnes *Carl A. Olsen*, der som bekjendt har udgivet nogle interessante Dagbogsoptegnelser om australsk Guldgraverliv, og Baron *Oscar Wedel Jarlsberg*, der nu lever som en gammel og agtet Mand i Minebyen Ballarat.

Noget bestemt Antal af Nordmænd herude kan ikke opgives, da de uheldigvis er opført sammen med Sveaskerne. Ved den sidste almindelige Folketælling fandtes ialt 12,623 Nordmænd og Svensker. Antagelig er der omtrent lige mange af hver Nation.

Det langt overveiende Flertal af Nordmændene herude er Sjøfolk, som dels seiler paa Kysten og dels harsøgt Beskjæftigelse paa Landjorden. Der findes neppe et australsk Skib af nogen Størrelse, hvor der ikke blandt Besætningen findes Skandinaver og da naturligvis navnlig Nordmænd. Man behøver kun at se efter i Dødslisten efter et forlist Fartøi, og man vil aldrig lede forgjæves efter hjemlige Navne. Hyrerne er nemlig gode, 6 Lstrl. Maaned, men paa den anden Side er saadanne Ting, som en Sjømand nødvendigvis maa ha, dyrere end hjemme.

Det er svært faa af Sjøfolkene, som kan siges at gjøre det særlig godt hernede. De tjener vel undertiden noksaa bra, men gennemgaaende er de daarlige Sparemænd og bruger Pengene eftersom de tjener dem. Selv naar de arbejder paa Landjorden, finder man hos dem denne Ustadighed og Letsindighed. Sjelden blir de længe paa samme Sted. Og det er en gammel Kjendsgjerning, at rullende Stene ikke samle Mos. Det er da ogsaa et sørgeligt Faktum, at over 50 pCt. af Nordmændene, som dør herude, er saa forarmede, at de maa begraves paa Statens Bekostning. Ikke saa bedrøveligt er dette for Staten. Thi Folk, der har arbejdet som Heste hele deres Liv og ikke selv har beholdt saa meget tilbage, som de kan bli begravet for, har været saa „great a bone to the general public“, at Staten vel kan staa sig ved at opofre nogle uhøvlede Bord og nogle faa Fod Jord paa deres

dødelige Rester. Men for vore djerve norske Sjømænd selv er det sørgeligt — overmaade sørgeligt.

I al denne Bedrøvelighed er det helt velgjørende at se, at idetmindste nogle faa norske Sjømænd gjør eller har gjort det godt herude. Blandt de Nordmænd, som i Femtiaarene og senere gjorde sin Lykke ved de victorianske Guldminer, fandtes flere Sjømænd. — Heller ikke er det i vore Dage helt sjeldent oppe i Landet at træffe velstaaende Farmere, som tidligere har pløiet Sjøen. — Ogsaa i Byerne træffer man nu og da gamle Sjøgaster af norsk Byrd, som har selvstændig Bedrift og sidder lunt inden Døre. I Sydney kan saaledes nævnes *Olaf E. Paus*, der nu driver en betydelig Skibsmæglerforretning, og *John Grannis*, der indehar en af Sydneys største og fashionableste Restaurationer, den bekjendte „Strand-Kafé“.

I Melbourne indehaves en af de største Skibsprovianterings-Forretninger af to norske Kapteiner, *Schrøder* og *Svenson*. En anden, *E. G. Hansen*, har en Kul- og Vedforretning og har i den senere Tid taget en ledende Part i Aabningen af Kulminerne ved Cape Ottway, hvilken *Geschäft* antagelig engang i Tiden vil gjøre ham til en af Victorias mest velstaaende Skandinaver. En tredje, *Gunnensen*, driver Tømmer-Agenturforretning. Endnu bør nævnes *Th. Færøe*, som har en Damp-Pakkassefabrik og Brødrene *Einersen*, der har et godt Levebrød ved at hugge op gamle Fartøier. — I Adelaide er Indehaveren af den største Skibsprovianterings-Forretning ligeledes en gammel norsk Sjømand, Hr. A. Hagarth. Naturligvis er Forholdet det samme i andre australske Byer, hvor jeg er mindre kjendt.

Af norske Sjømænd, der er i Kystfart, har kun ganske faa svunget sig op til Førerstillinger, hvilket sandsynligvis har sin Grund i, at de først maa underkaste sig engelsk Styrmands-eksamen, og det er de færreste, hvis Ambition og Energi strækker sig saa langt. Ikke desto mindre findes der enkelte, og blandt disse bør med Hæder nævnes Kaptein *Engelhardt Jørgensen*, som i 1890 satte en for norsk Sjømandsdygtighed hævder værdig Rekord ved sammen med sin Kammerat *Johansen* at seile fra Europa til Australien i det mindste Fartøi, som til Dato er ankommen hertil. „Stormkongen“ er kun 12 Tons stor.

De Nordmænd i Australien, som ikke er eller har været Sjøfolk, gjør det gennemgaaende bedst. Selvfølgelig kommer de ikke alle til Toppen af Træet, men man finder dog trindt om Nordmænd, som indtar fremragende og ansvarsfulde Stillinger. — Her i Melbourne kan saaledes nævnes *O. König* af Trondhjem, der er Forstander for „Emigrant Home“, en Fattiganstalt, som rummer henimod Tusen Sjæle.

For ca. otte Aar siden kom han

For ca. otte Aar siden kom han ind i denne ret storslaaede Anstalt og just paa en Tid, da Bøger og Regnskab ved Skjødesløshed var kommen i en saadan Uorden, at to, tre Englændere forgjæves havde forsøgt at finde Greie paa Tingene. Alle opgav det. Saa kom der en Nordmand og ved en Dygtighed og en Jernflid, som ikke hver Dag finder sit Sidestykke, fik han Institutionens forkludrede Bøger og Finansvæsen i Orden. Ifjor forfremmedes Hr. Kønig til selve Chefs-posten. — Hr. *O. Römcke* fra Trondhjem er en af Victorias ledende Tømmerhandlere og er kan hænde den mest velstaaende og bedst kjendte Nordmand i Australien. — Hr. *Grundt*, der stammer fra Hamar, har ved en sjelden Flid og Dygtighed ikke alene oparbejdet sig en storartet Massage-Forretning med elektriske Bade og alt til Faget henhørende, men staar idag som Australiens ledende Mand paa Sundhedsgymnastikens Omraade, og det skyldes hovedsagelig ham, at svensk Sygegymnastik efter den berømte Professor Lings System er saa godt kjendt og høit skattet i Australien, som den i Virkeligheden er. Endnu maa nævnes Hr. *Ramsland*, der driver Tømmeragenturforretning, de Herrer *Petersen* og *Larsen*, der har Dampkassefabrik, og flere. Ogsaa i de andre australske

Byer træffer man Nordmænd i gode Stillinger.

I Sydney bør saaledes, foruden de allerede omtalte, nævnes Hr. *Augensen*, der driver en betydelig Tømmerhandel.

Hvad Ny Zeeland angaar, er det ligeledes sandsynligt, at der her paa et meget tidligt Stadium har været Nordmænd. Ifølge Historien bestod de første hvide Nybyggere paa Ny Zeeland af bortrømte Hval- og Sælfangere fra Sydney og Hobart — altsaa af Sjøfolk; men man kan neppe tænke sig en Samling af Sjøfolk, hvor det norske Element ikke er stærkt repræsenteret.

I 70-Aarene fandt en stærk Indvandring af Skandinaver Sted til Ny-Zeeland, som Følge af at denne Kolonis Regjering lovede dem billig Reise og saa godt som frit Land. Sagen var nemlig den, at visse Strækninger af hine frugtbare Øer var bedækket med saa tæt og ugjeunemtrængelig Skov, at ingen Englænder turde binde an med dem. Forgjæves lovede Regjeringen Guld og grønne Skoge — ingen, selv ikke den mest landsultne Britte eller Irlænder — havde Mod og Lyst til at hazardere Tid, Penge og Helbred paa sligt et Vildkrat.

Den danske Biskop Monrad, der som bekjendt søgte et Asyl i Ny-Zeeland, efter at han miskjendt af sit Folk nødsagedes til at nedlægge Regjeringen efter den ulykkelige Krig i 1864, havde imidlertid faat skjænket en større Strækning Land af den samme velsignede Urskog som Belønning, fordi hans to Sønner deltog som Frivillige i Krigen mod Maorierne (Ny-Zeelands indfødte Befolkning), og det ligger nær at anta, at det var ham som først henedede Regjeringens Opmærksomhed paa norske, svenske og danske Skoghuggere som den eneste Betingelse for at faa Landet bragt under Kultur.

Den 28de Juni 1872 forlod den norske Bark „Høvding“ Kristiania med 350 Sjæle ombord — Mænd og Kvinder — for at gaa til Napier i Ny-Zeeland. Bestemmelsesstedet naedes den 15de September samme Aar.

De store Forventninger der næv-

De store Forventninger, der næredes af de af Haab og Undren opfyldte norske Emigranter, blev, som vel i Regelen er Tilfældet, straks skuffede, og mangen en Taare flød over, at de nogensinde havde forladt Fædrelandet; men det skede lod sig ikke ændre, og efter et Par Dages Hvile i Emigrant-Barakkerne vandrede Mændene op i Skogene. Efter en lang, besværlig Marsch naaedes Bestemmelsesstedet, og den 24de September paabegyndtes det vanskelige Rydningsarbeide. Hver Mand fik sig tildelt 40 Acres.

Den nye Koloni blev kaldt Norsewood, og den er nu vokset op til at bli en hel liden By, hvor det norske Element endnu er stærkt, men ikke mere det overveiende.

Den 24de September 1897 feirede Norsewood sit 25 Aars Jubilæum med stor Høitidelighed.

Dagen indleddes med, at et stort norsk Flag, som var skjænket til de gamle norske Pionerer paa Betingelse af, at det flagede hver 17de Mai, heistes paa Festpladsen, mens et Orkester spillede „Home sweet home“. Senere drog en henimod 1 engelsk Mil lang Procession gennem Gaderne. I Spidsen gik et stort Orkester, bag efter kom 40 af de gamle Kolonister, saa 200 Skolebørn, forskellige Loger og Foreninger, Frelsens Hær o. s. v.

Om Aftenen fandt en Banket Sted, og ogsaa her var de gamle under Slid og Slæb graanede Kolonister Gjenstand for hjertelig Hyldest. Hovedtalen holdtes af en Mr. Hall, der i varme, sympatetiske Ord udtalte, at de norske Kolonister ved Flid og Udholdenhed ikke alene havde skabt sig og sine et komfortabelt Hjem og lagt den første Grund til Distriktets Opkomst, men ydermere opdraget en Slegt, som Ny Zeeland med Rette kunde være stolt af.

Kredsens Rigsdagsmand foreslog, at man i Dagens Anledning oprettede et Hjælpefond for værdige Trængende i Distriktet, og en anden af Norsewoods ledende Mænd, at der stiftedes et Bibliotek.

Det fortjener ogsaa at omtales, at den nu betydelige Ny-zeelandske Kjøbstad, Palmerston-North, skylder Nordmænd sin Grundlæggelse, nemlig Firmaet Nansen, Richter og Jensen, der opkjøbte alt Landet omkring og be-

gyndte en Sagmølle, der lidt efter lidt trak Folk til Pladsen.

Spredd rundt omkring paa Øerne findes ogsaa adskillige Nordmænd, og disse saavel som Danskerne og Svenskerne nyder stor Agtelse hos sine Medkolonister.

Ved flere Leiligheder har Guvernørerne og andre ledende Mænd udtalt, med en for Britterne ikke helt dagligdags Beskedenhed, at store Strækninger af Ny Zeeland udelukkende skyldte Nordboere sin Opkomst og nuværende blomstrende Tilstand.

Melbourne 18de Juli 1899.

J. S. Lyng.

Cunard Linien

har aldrig været billigst forer Kosten god,
har aldrig seilet kortest vei for Reisen sikker,
har aldrig tabt Menneskeliv for Sogningen stor

M. A. Lea,

Jernbanetorvet 6, Christiania.

American Linien.

Afgang fra Christiania hver
Fredag.

Ingb. Gjemre,

St. Strandgade No. 4.
Christiania.

Norges ældste Specialforretning

i Maler- og Farvervarer er

Jacobsens Farveudsalg

i Christiania,

som herved anbefales paa det bedste.

Kirkegaden 32,
skraa overfor Posthuset,
Christiania.

Kirkegaden 32,
skraa overfor Posthuset,
Christiania.

Theater- og Reisekikkerter, Barometre, Thermometre samt Brillor og
Lorgnetter, i rigt Udvalg anbefales til langt under Butikpriser.

Martin Viig,

optisk Instrumentmager.

E. Sunde & Co.,

Christiania, Torvgaden 11,

Vandledningsrør, Damp rør, Gasrør, Kloak-
rør, Pumper, Sprøiter og Kraner.

Hagbarth Thisted,

Kirkegaden 23,

Christiania.

Stentøi, Porcelain & Glas
samt

Vinduesglas

en gros & en detail.

Contante Kjøbere
af

Pianoforter

opnaa

de største Fordele
hos

H. Neupert,

22, Kirkegaden 22,
Hj. af Frindsens Gade.

ri
de

Det udslyttede Norge.

Udgivet

af

Folkeskriftselskabet.

(Batzmann, P.)

Kristiania 1884.

Hovedkommission hos Olaf Huseby & Olaf Olsen.

American Linien.

Afgang fra C⁵

ver

4.

Nikolai Olsens Bogtrykkeri, Stortorvet 6.

Forord.

De fleste af os mindes godt den Tid, da Udvandringen til Amerika ansaaes for en national Ulykke, nær sagt for en national Forbrydelse. Dengang blev der i Bøger og Aviser skrevet mod "den nye Landfarsof", og paa Scenen sang man til Bonden: "Gist, i Hjernet, er du kun en Gjest — bliu herhjemme, her har du det bedst".

Dypfatningen har forandret sig — rimeligvis til det sandere. Her skal anføres, hvad der skrives i et offentligt Aktstykke, de for nogle Maaneder siden af den Norste Regjerings statistiske Centralbureau i Trykken udgivne "Bidrag til en norst Befolkningsstatistik":

"Udvandringen har fornemmelig fundet Sted fra de fattigere Fjeldbygder, hvor Næringsvejenes Udvikling vanskelig har kunnet holde Stridt med den stærke naturlige Forøgelse i Folkemængden, medens paa den anden Side de øvrige Dele af vort Land vel neppe i synderlig større Udstrækning, end skeet er, skulde have kunnet skaffe Arbejde til alle dem, der som Følge heraf maa flytte ud fra disse Fjeldbygder. Naar dette haves for Dje, vil man vistnok finde, at Udvandringen i flere Henseender har været til det gode for vort Land, om den end tildeels har havt sine skadelige og for Udviklingen hemmende Følger, ligesom den ogsaa i og for sig vidner om, at der er visse Mangler i vore Samfundstilstande, og navnlig om, at den økonomiske Udvikling har været for svag i Forhold til Folkemængdens naturlige Tilvæxt. Imidlertid er der, uden væsentligt Afbræk i Folkemængdens Tilvæxt herhjemme, bleven dannet et allerede nu ikke ubetydeligt Samfund af Norste i Amerika, i hvis frugtbare Jordbund og mere udviklede Forhold denne Gren af vor Stamme har kunnet styde en kraftigere Væxt, end den vilde have kunnet herhjemme. Dette norst-amerikanske Samfund vil maasse i Tidens Løb øve en gavnlig Tilbagevirkning paa Moderlandet ved de Impulser, som dette derfra vil modtage. Foruden at der paa Grund af Slægtskabet maa forudsættes at udvikle sig en forholdsvis livligt Forbindelse mellem Norge og det norst-amerikanske Samfund, vil uden Tvivl en Del af vore udvandrede Landsmænd vende tilbage, og de Erfaringer, som disse vil bringe hjem med sig fra de mere udviklede Forhold i Amerika, skal ikke værdsættes efter Tallet af de tilbagevendende Personer. Noget betragteligt Antal af hjemvendende Norste kan imidlertid neppe paaregnes, og det er tværtimod sandsynligt, at vort Land herefter, og det maasse i højere Grad end før, vil se en betydelig Del af dens naturlige Folkeformørelse i det væsentlige gaa tabt for dens egen Ud-

Udvikling, for at bidrage til Befolkningen af Amerika og andre Verdensdele. Midlet dertil vil være et kraftigere Arbejde for dets økonomiske og sociale Fremskridt.

Dette er vistnok en sjøn som og retfærdig Burdering baade af de Grunde, som har fremtaldt Udvandringen til Amerika, og af den Betydning som den har for Hjemlandet. Hvis ikke Udvandringen havde fundet Sted, vilde Norge rimeligvis i denne Stund have været, hvad man kalder "overbefolket", det vil sige her vilde have været flere Mennesker i Landet, end dette var istand til at skaffe Næring. I Regelen har vel Aarsagen til, at Folk er flyttet, været den, at de haabede paa at kunne gjøre det bedre derborte, og for de aller Fleste er dette Haab ogsaa gaat i Opfyldelse. Efter hvert som Antallet af Norske derborte tiltog, er det jo ogsaa bleven lettere for dem, som kom efter, at slaa sig frem. De fandt Landsmænd, Kjendinger eller Slægtninger, som kunde staa dem bi med Raad og Daad. Naar de saa ikke var bange for at arbejde — thi arbejde maa man i Amerika, kanste endnu haardere end herhjemme — gif det nok, især hvis de havde en liden Sparestilling at begynde med.

Den første norske Udflugtning, i Flok og Folge, til Amerikas Forenede Stater, fandt Sted i 1825. Hvorledes den kom istand, og hvorledes det gif med den, skal nedenfor berettes. I de næste tyve Aar ogedes Antallet af vore udvandrede Landsmænd paa den anden Side af Atlanterhavet kun ubetydeligt. I 1840 anslog man det endnu ikke til mere end 1200 og i 1845 til 6500. Nu nærmer det sig til 400,000, det vil sige det svarer til en Femtedel af gamle Norges Befolkning.

I denne Bog er fra paalidelige Kilder samlet en Del Skildringer af de Forhold, hvorunder vore udflughte Landsmænd lever, af hvorledes de har ordnet sig i forskjellige Henseender, for Exempel med sit Kirkevæsen, og i det Hele af deres Liv og Stel. Ligeledes er medtaget, dels Fortællinger om de første Udvandreres Skjæbne, dels praktiske Oplysninger, der kunne være til Gavn for dem, som tænker paa at drage hidhen. Paa denne Maade er der istandbragt en Bog, som forhaabentlig ogsaa vil kunne læses med Hygge og Nytte af de mange, som har Slægt og Venner i Amerika, eller som selv bereder sig paa Udflughtningen. Det er dette, som er Hensigten med den. Den er hverken bleven ffrevet for at opmuntre til eller affstrække fra Udvandring. Hver Cu-kelt faar i saa Henseende træffe sin Afgjørelse under eget Ansvar. Bogen vil kun hjælpe til at bringe større Oplysning om, hvad det er Udvandrerne i ældre Tider har gaaet, og om hvad det er, de nu i vore Dage gaar imøde.

Den norske Befolkning i de Forenede Stater.

Af de noget over 50 Millioner Mennesker, for hvilke Nordamerikas Forenede Stater ved den i 1880 stedfundne Folketælling viste sig at afgive Hjemsted, kan henved en Million regnes for at være af skandinavisk Nationalitet. Af hine 50 Millioner var nemlig 194,337 født i Sverige, 181,729 i Norge og 64,196 i Danmark — ialt saaledes 440,262. Ved Udvandringen i 1881 og 1882 maa dette sidstnævnte Tal yderligere være bragt op til nær en halv Million. I Almindelighed antages det, at Antallet af dem, der er født i Amerika af skandinaviske Forældre, og som har bevaret Fædrenes Sprog og Skikke, er omtrent lige stort, og paa denne Maade kommer man da til det nævnte Tal af en Million Skandinaver hinsides Atlanterhavet.

Endnu i 1840 regnedes hele den norsk-amerikanske Befolkning for at udgjøre ikke mere end omkring ca. 1200 Mennesker. Ti Aar senere var Tallet af de i Norge fødte Indvandrede 12,678 og tredive Aar senere — altsaa i 1870 — 114,246. Og i 1880 var det da steget til 181,729.

Hovedmassen af denne norske Indflytning har samlet sig i de fire Indlands-Stater: Illinois (16,970), Iowa (21,586), Wisconsin (49,349) og især i den nordvestligste af disse, Minnesota (62,521). Dertil kommer saa det i Nordvest for Minnesota beliggende Territorium Dakota, hvor der i 1880 boede 13,245 indvandrede Norske. Udenfor dette Strøg udgjør den norske Bosættelse ikke i nogen enkelt af Unionens Stater mere end et Par Tusinde Mennesker.

Den langt overveiende Del af de norske Udvandrere har flaaet sig ned paa Landet. Chicago (i Illinois) er den eneste By, hvor man finder noget større Antal Norske samlet. Af dens halve Million Indvaanere var nær 10.000 født i Norge. —

Tager vi alle de 440,000 indflyttede Nordboer under Et, da finder vi de tre Fjerdedele af dem samlede i syv af de op til hinanden stødende nordre Prærie-Stater. Flest af dem er der i Minnesota, hvori igjen Nordmændene have Overvægten. Derefter kommer Wisconsin, hvor det samme er Tilfældet. I Illinois derimod er der flere Svensker end Norske. I Iowa udgjør vore Landsmænd omtrent Halvdelen af den indvandrede skandinaviske Befolkning. Endelig i Nebraska, Michigan og Kansas udgjør Svenskerne to Trediedele eller endnu mere. Disse syv Stater har tilsammen en Befolkning af noget over 10 Millioner, hvoraf 2 Millioner indvandrede Fremmede, og af disse 2 Millioner var da igjen en Sjettedel kommet paa de skandinaviske Lande.

De første Udvandrere.

(Af et Brev, dateret Illinois den 28de Januar 1838.)

Det første Skib, som gik med norske Udvandrere til Amerika, var en Skib paa 400 Tønder, som Sommeren 1825 afgik fra Stavanger med 52 Passagerer. Skibet tillige med dets Ladning af Jern esedes af Passagererne selv. Efter fjorten Ugers Sejlads landede Skibet i Newyork og skulde tilligemed sin Ladning være bleven konfiskeret, da det havde flere Passagerer ombord, end Loven tillader. Men Naade gik for Ret, da det oplystes, at Overtrædelsen af Loven skrev sig fra en Misforstaaelse, idet de Norske havde troet, at Tons var det samme som Tønder.

Imidlertid led Passagererne et stort Tab ved Salget af Skib og Ladning. Alene Skibet havde i Norge kostet omtrent 1800 Spd., og her fik de nu ikke mere end 400 Dollars for det Hele. Skipperen og Styrmanden nedsatte sig i Newyork. De øvrige blev ved nogle Kvarters Sammenfud sat istand til at drage længere op i Landet, hvor de købte sig Jord i Orleans, i County Town of Morris, ved Ontario-Søen, fem norske Mil nordvest for Rochester. Her maatte de give en Landspekulant, som var Agent for et engelsk Interessentskab, 5 Dollars pr. Akre. Men da ingen af dem havde Penge, skulde Betalingen ske terminvis i Løbet af 10 Aar. Alt Land var her Skovland, som kun ved haardt og

møjsommeligt Arbejde kunde gjøres dyrbart. Naar man betænkter disse Folks ringe Hjælpemidler og Ubekjendtskab med Sproget, vil man finde det meget naturligt, at de i de første Aar mangen Gang ønskede sig tilbage til Norge og ønskede alt Ondt over den Mand, hvis Fortællinger om Amerika havde bragt dem til at udvandre.

Denne Mand var en Person ved Navn Kleng Perjen, som i 1821 første Gang kom over til Amerika. Hans Bestræbelse var dengang, og er endnu, at forene alle Norske til et Samfund, som skulde have al Ejendom tilfælles. Da hine først Ankomne i Begyndelsen virkelig mangen Gang led Nød, foretog Kleng Perjen sig at gaa omkring blandt de formuende Amerikanere og bede om Understøttelse for samtlige Norske. Dette fandt ikke Alles Bifald, da han dels paa denne Expedition havde laant samtlige Norskes Navne, uden at spørge dem ad, dels havde vist sig noget partist ved Fordelingen. Ingen af de Norske havde dengang mere end 50 Akres, og Ingen kunde opfylde Betingelserne ved Kjøbet. Tæt omringede af Urskog og Ulande kunde de ikke finde tilstrækkeligt Foder for sine Kreaturer paa sin egen Ejendom, men maatte slaa for Andre, mod at faa beholde en Trebiedel af Høet, og hente det saaledes surt Erhvervede langvejs fra gennem ubejkomme Skove og Moradser. Først i det fjerde eller femte Aar begyndte de at finde sig bedre fornøjede. Men endnu var de i Gjæld for sit Land, endnu saa de sig ikke istand til at betale Kapitalafdrag og Renter overensstemmende med Kjøbekontrakten — Grund nok til at nedslaa deres Glæde ved Synet af Jordens Frugtbarhed og Rigdom.

Imidlertid var Kleng Perjen altid i Virksomhed. Tungt Arbejde var aldrig hans Sag, men han søgte heller aldrig at berige sig selv; han arbejdede for Alle og garvede Alle, men ofte paa en saa bagvendt Maade, at saa Faa eller Ingen takkede ham for det.

Han var den første Norske, som i 1833 kom til Illinois og undersøgte Landet her. Ifølge hans Efterretninger folgte de fleste Norske sit Land i Morri og flyttede i Juli 1834 til Illinois.

Fra 1825 til 1836 indvandrede nu og da enkelte norske Familier og ugifte Personer; men da en af de første Norske her, Knut Slagviken, i 1835 vendte tilbage til Norge og fortalte om Tilstanden her, og nogle Andre, fornemmelig Gjert

Gregoriusſen Gobland, havde ſrevet tilbage til ſin Slægt og Venner, vafftes Udvandringslyſten hos flere. To Skibe afgif med omtrent 200 Paſſagerer fra Stavanger til Newyork. Det ene af diſſe Skibe var 7 Uger og tre Dage i Søen, og fem af Paſſagererne døde ombord. Det andet var ni Uger i Søen, men alle Paſſagererne paa dette Skib kom velbeholdne frem. Flere af dem, ſom ankom iſſor, blev tilbage i Newyork, da de ikke havde Penge til at koſte ſig længere; af de øvrige kunde nogle ikke koſte ſig længere end til Rochefter, medens andre naaede lige til Illinois.

De første Norſke, ſom kom til Illinois, nedſatte ſig i Laſal County, omtrent halvanden norſk Mil nord for Ottawa, en ny Stat, ſom er anlagt ved Sammenløbet af Top- og Illinois-River. Blandt de Norſke, ſom ankom hid iſſor, var der kun nogle faa, ſom erholdt Jord i Nærheden af ſine Landsmænd; thi alt Land her var dels allerede heftet eller optaget af Spekulanter, dels utjenligt for Nybegyndere, da det manglede Skov. Ivaar drog derfor en Koloni længere mod Veſt, til Miſſouri, under Anførelſe af den før omtalte Kleng Perſen. Flere af dem har ſrevet til Slægt og Venner her og kan ikke noſſom roſe den ny Herlighed.

Jeg har nylig truffet to Drammenſere, ſom har været tretten Aar i Amerika. Deres Navne er Peder B. Smith og Hans E. Hjorth. De ejer tilſammen omtrent 11 Akres Land halvtredje Mil fra Monticello, White County, Indiana, og er desuden Ejere af et Sagbrug, hvormed de tjener mange Penge. Smith fortalte, at han var kommen til Amerika med ikke mere end atten Daler i Lommen.

”Det nye Norge”.

Ole Bulls første Amerikabeſøg havde ſtraft ſig fra November 1843 til December 1845. I 1852 vendte han hid tilbage, og denne Gang med vidererækkende Planer. I Mellemtiden havde den norſke Udvandring til de Forenede Stater ſtødt ſtærk Fart. I Begyndelſen af Femtiaarene kunde man anſlaa Tallet af vore i de Forenede Stater boſatte Landsmænd til mindſt ca. 13—14,000, hvoraf over Halvdelen i Wiſconſin, og alting tydede paa at Udvandringsſtrømmen, iſtedetfor at aftage, vilde vore. Under ſine Rejſer i Staterne havde Ole Bull hørt og ſet meget til, hvor vanſkeligt

Nykommerne havde ved at finde sig tilrette i de fremmede Forhold, hvor mange Bedragerier de var udfatte for, og hvor haard den første Tid i Regelen faldt dem. Herpaa mente han at der bedst kunde raades Bod, ved ikke altfor langt fra det almindelige Landingssted, Newyork, at grunde en udelukkende norsk Koloni. Efter en Del Sagen fandt han i Sommeren 1852 et Sted, der syntes ham at passe for et saadant Anlæg. Det var den sydlige Del af Potter County i Pennsylvania, henved 57 norske Mil Vest for Newyork. "Det er," skrev et amerikansk Blad i sin Omtale af Foretagendet, "ikke nogen udpidstet og forladt Egn, og dets Kræfter er ikke udtømte til Underholdning af en tidligere Befolkning. Det er en urørt og kraftig Jordbund, ukjendt med Spade eller Plog, med en fra foregaaende Aar opsparet Frugtbarhed, bærende Urskog, og hidtil forpagnet af den glubende Ulv, det tallede Raadyr og den trodsige Bjørn. Det er et smukt, hølgeformigt Land, der ruller sig op fra en rig Dal, med Høje ikke større, end at de næsten ikke fortjener dette Navn, og omfattende henved 120,000 Acres. Klimaet er sundt, Landet er vel forsynet med Trømmer og Vand, det har Saltkilder samt Kul- og Jernanvisninger. Et Blik paa Kartet viser, at intet andet Stykke Land af lignende Udstrækning i Pennsylvania er forbleven aabent for et saadant Foretagende, idet det øvrige af Staten allerede er tykt besaaet med Landsbyer og Stæder."

Netop dette sidste — at Egnen hvor "det nye Norge" skulde lægges, hidtil ikke havde fristet nogen Kolonist, skjønt Landet rundt omkring var bebygget — kunde synes at maatte have vaakt Mistanke om, hvorvidt den passede til Djemedet. Nogen Tvivl i saa Henseende rejste sig dog ikke hos den godtroende og for Foretagendet begejstrede Ole Bull. I September 1852 bragte han, sammen med et Par Venner, nogle og tredive af de første Nybyggere, til deres tilkommende Hjem. "En Dame fra Newyork — vi holder os fremdeles til det amerikanske Blads samtidige Beretning — som med sin Mand, John Potter, ledsagede ham, fældede med egen Haand det første Træ, og efter at de hændige Kolonister havde forvandet det til en Flagstang og opplantet det, hejsede hun det norske Flag sammen med Stjernebanneret og døbte det Sted, over hvilket de vajede, Oleana. Kort efter vendte Ole Bull tilbage til Newyork, befriede en Skibsladning af omtrent

hundrede Nordmænd, som nylig var ankomne, fra Udvan-
dringsagenternes Klør, sendte dem til Ny-Norge, og ilede
med en Præst tilbage til sin Koloni for at indvie den med
den første Prædiken, hvortil dens Høje har lyttet."

Kort efter — den 2den Oktober 1852 — tog Kolo-
niens Grundlægger det første Skridt til selv at erhverve sig
amerikansk Borgersret. Efter Ceremoniens Slutning holdt han
en Tale, hvori han erklærede, at han vilde bestræbe sig for,
at saa mange af hans Landsmænd som muligt skulde følge
dette Exempel, "for at ogsaa de kan lære at kjende Forskjel-
len mellem at være Borgere af denne berømte Republik og
den Tilværelse, som de nu fører. Allerede — tilføjede han
— har et Tusinde Nordmænd nedsat sig inden dette Sam-
funds Grændser, i dets nordlige Del, og jeg haaber, at, in-
den et Aar er omme, endnu mange Tusinder vil nyde Fri-
hedens Velsignelser i den samme Egn."

I de første Maaneder syntes alting at gaa godt. "Om
min Aktivitet som Styreer for min lille Stat i Pennsylvanien
vil du", skriver Ole Bull i et Brev af 6te Februar 1853 til
sin Broder i Norge, "kunne gjøre dig en Forestilling deraf,
at paa samme Tid som jeg anlægger fem Byer, gjør jeg
Kontrakt med Regjeringen om at stobe Kanoner for Fæstnin-
gerne (i Californien i Særdeleshed) — 10,000, siger ti Tu-
sinde Kanoner — i Oleana. Jeg har faaet Filadelfia til at
subskribere to Millioner Dollars til Jernbanen Sunbury &
Erie, som skal gaa nær Kolonien sydlig; derved subskriberede
Newyork ogsaa to Millioner til Afdeling af Erie & Newyork-
Jernbanen fra Elmira til Oleana, som gaar ved den nordlige
Del af Kolonien, saa at tolv Timer vil nu blive Afstanden
mellem Newyork og Oleana, ti Timer til Filadelfia og om-
trent elleve til Baltimore. Der er allerede saa mange, som
har ansøgt om at faa Land, at jeg har maattet se mig om
i Tide efter mere i Nærheden. Tæt ved har jeg kjøbt 20,000
Acres (mere vestlig) og i tilstødende County (Mac Kean) har
jeg afluttet for 112,000 Acres. I Wyoming County staar
jeg i Handel om et gammelt forladt Jernbrug med Skove,
Bandsald, Værksteder, Boliger, og i Washington tager jeg
Patenter til en ny Støbeovn til Kanoner. Fire forskjellige
Jernbaner og mange Fabrikker og Brug, der nu blive an-
lagte, give god Fortjeneste for mange Tusinde, som ville ned-
sætte sig i Kolonien. Jeg har nemlig taget Kontrakter osv.

osv. og solgt samme igjen til forskjellige Kompagnier, med Betingelse at de først og fremst skulle ansætte de Norske, som maatte kvalificere sig, til Poster som Opnysmænd, Ingeniører osv. (og saa mange Arbejdere, som vil, til en Dollar pr. Dag og mere). Betingelserne for Land for dem, som nu komme, har jeg sat til tre Dollars pr. Acre. Rundtom er nu Landet steget til 15 à 20 Dollars i næsten et Djeblif — tre til fire Maaneder. Og dette er blot en Begyndelse; mine Ejerne have tiltaget i Forhold til Væretets Storhed; min Begejstring har overvundet Fortvivlelsen."

Men snart skulde det være forbi med Herligheden. En vakker Dag, fortsætter Jonas Lie i sin Indledning til Udgaven af Ole Bulls Breve, fik han Bud om, at den retmæssige Ejer af Grundten ønskede at tale med ham. Det viste sig da, at han havde kjøbt de 125.000 Acres Land af et Kompagni eller rettere en Bande af Svindlere, der ikke havde juridisk Adkomst til Jorden, og at han, legalt talt, havde begaaet et Slags Indbrud, idet han havde sældet Trær, plojet osv. paa anden Mands Ejendom. Eieren, Kvækeren Stuartson, gjorde ham nu et Tilbud om at afskøbe ham Landet, hvilket Ole Bulls medtagne Formuestilstand imidlertid nu ikke tillod ham at gaa ind paa.

Bull begyndte Proces med Svindlerne; men overalt hos den anglo-sachsiske Race er Rettergangen dyr, koster Guld og atter Guld. Processen blev en Grib, der hakkede Bulls Kjød og drak hans Blod. For at skaffe Penge til den maatte han under strenge Betingelser rejse omkring og spille. Med ubetvingelig Energi fortsatte han fremdeles Processen, drog selv ud i de fjerne Stove for at hente Vidner osv. og bragte endelig saa meget ud af Rettergangen, at hans Eje var reddet og nogle Tusinde Dollars fravristet Bedragerne.

Sermed var "det nye Norges" Historie forbi. Koloniens Grundlægger havde selv tabt Interessen for Foretagendet, og de Landsmænd, som havde slaaet sig ned der, foretrak at bryde op og drage til Vesten. Endog Navnet paa Koloniens Hovedstad — Oleana — er forlængt forsvundet og i hele Staten Pennsylvania findes der for Djebliffet ikke mere end nogle faa Hundrede Norske.

Kirkelige Forhold.

Den første, som overtog en fast ordnet gejstlig Virksomhed blandt de Norſke i Amerika, var en danſk Mand, Claus Lauridsen Clausen, der i Begyndelsen af Tyrrerhyveaarene indtraf til Kriſtiania, med den Plan at følge senere afbøde Schreuder ud blandt Hedningerne ſom Miſſionær. Under ſit Ophold i Kriſtiania modtog han imidlertid Opfordring til at rejſe til Amerika, for at virke ſom Skolelærer blandt de Norſke. Denne Opfordring troede han af flere Grunde at burde følge. I Auguſt 1843 — han var dengang et Par og Tyve Aar gammel — indtraf han til et af de ældſte norſke Settlementer, det i Muſquigo i Wiſconſin for at tage fat paa ſin Læring. Det ſtillede ſig dog ſnart for ham, ſom om det vilde blive en forfejlet Virksomhed og en bagvendt Fremgangsmaade, at virke ſom Skolelærer under Forhold, der i kirkelig Henſeende var ſaa forvirrede ſom dengang blandt de norſke Emigranter. Det var hans Overbeviſning, at Almueſtolen ingen faſt Holdning kan have, naar den ikke har Kirken at ſtøtte ſig til. I Begyndelsen indſkrænkede han ſig til, om Helligdagene at oplæſe Prædikener af forſkjellige Poſtiller for den Kreds, ſom i dette Djemed ſamlede ſig om ham. Trangen til og Længſelen efter at ſaa en Præſt udviklede ſig nu klarere, iſær hos enkelte af Settlementets Ledere, og da de ikke troede, at der var Haab om at ſaa nogen Gejſtlig fra Norge, henvendte de ſig til Clausen med Anmodning til ham om at blive deres Præſt og ſamtidig til Tyſkeren Paſtor L. F. C. Krauſe, Præſt for en ſaakaldt gammel-lutherſk-tyſk Menighed i Waſhington County, ikke langt fra Milwaukee, med Anmodning om at ordinere Clausen. Uagtet Clausen ikke egentlig havde ſtuderet, anſaa Krauſe det dog for ſin Pligt at efterkomme denne Opfordring, og efter at have examineret den unge Danſker og befundet ham at eje grundig Indſigt i Guds Ord og gode kirkehiſtoriske Kundſkaber, indviede han ham den 18de Oktober 1843 for Settlementet i Muſquigo overensſtemmende med den norſke Kirkes Beſtemmelſer for Præſteviſe og forpligtede ham ved vor Kirkes Præſteed. Saaledes begyndte den første Præſt blandt vore udflyttede Landsmænd ſin gejſtlige Virksomhed. Han ſkulde ſnart ſaa en Medhjælper. Sommeren 1843 gjorde daværende Kandidat i Theologien J. W. C. Dietrich-

son (afgaaet ved Døden i November 1883) Bekjendtskab med en kristeligfindet Mand i Kristiania, Farvermester P. Sørensen. "I vor Omgang — fortæller Dietrichson — bragtes Taler fra vor kjære Schreuders Udsendelse til Hedningerne i Afrika ganske naturligen hen paa den religiøse og kirkelige Trang blandt vore egne, til en anden fjern Verdensdel emigrerede Troessfæller, og da denne Sag i længere Tid havde ligget Sørensen paa Hjerte, spurgte han mig, om jeg ikke skulde føle Kald til at foretage en Rejse til Amerika, for at undersøge, hvorledes de sig der befindende Norske i religiøs og kirkelig Henseende havde det og, ved at arbejde paa at danne Menigheder blandt dem, muligens lægge Grundvolden til en fast Kirkeorden for dem. Med Opfordringen fulgte Tilbud om Pengeunderstøttelse til at dække Rejsens Udgifter. Denne Opfordring rørte og interesserede mig saa meget mere, som den, fremkaldt af kristelig Kjærlighed, kom fra en Mand, der snarere gav af Entens Skjærv end af den Riges Overflod." Den 12te Oktober 1843 præsteviedes Dietrichson i Kristiania, og næste Sommer drog han afsted til Amerika, hvor han begyndte med at modtage Kaldelse som Præst til Koskonong, Dane og Jefferson Countier i Wisconsin. Efter at have grundlagt norske Menigheder saavel i Wisconsin som i det tilstødende Illinois, vendte Dietrichson i 1845 tilbage til Norge, medens hans Embede midlertidig overtoges af Clausen.

At den saaledes gjorte Begyndelse har der i Aarenes Løb udviklet sig en stærk og omfattende Ordning. I 1851 — Pastorerne Stub og A. C. Preus var da draget didover, og Antallet af de i de Forenede Stater bosatte Norske, som ved Clausens og Dietrichsons første Optraeden kun udgjorde ca. 5—6000, var steget til henimod 20,000 — gjordes det første Forsøg til Dannelse af en norsk-lutherisk Synode. Istand kom denne dog først i 1852. Der var da syv Præster, som betjente henved 40 Menigheder, af hvilke imidlertid kun et Snes havde sluttet sig til Synoden. En Præst, som hører til Synoden, kan nemlig have en rettroende Menighed, som ikke hører til Synoden. I 1879 havde den norske Synode 153 Præster og Professorer, 500 Menigheder og 65,200 konfirmerede Medlemmer.

Imidlertid havde der jevnfides hermed i 1860 dannet sig et andet Kirkesamfund, den saakaldte Augustanasynode

væsentlig bestaaende af Svensker og kun henved et Tusinde norske Kommunitanter. Ligeledes havde en Del Norske sluttet sig om den Høsten 1882 ved Døden afgaaede Elling Ejlens Sunne fra Bøø og dannet Ellingianernes Samfund. Hertil er senere kommen Konferentsen for den norsk-dansk evangelisk-lutheriske Kirke samt Hauges Synode. Saa vel mellem disse Kirkesamfund indbyrdes som inden hvert enkelt af dem er der bleven ført heftige og langvarige Stridigheder om forskellige Lærespørgsmaal. Den mest bekendte af disse Kampe var vel den, som tog sin Begyndelse i 1861, altsaa under den store nordamerikanske Borgerkrig, og som drejede sig om, hvorvidt Slaveriet kunde forenes med Kristendommen. I de sidste Aar har en ny Strid rejst sig, nemlig om den af Gud forudsete Tro skyder af Naadevalget eller om Naadevalget skyder af den forudsete Tro — med andre Ord om i hvilket Forhold den af Gud forudsete Tro skal stilles til Udvælgelsens Beslutning, det vil sige Guds Naades Raad.

Mange af disse Lærestridigheder har — navnlig i Betragtning af den Lidtsighed, hvormed de er bleven førte — maattet gjøre et alt andet end opbyggeligt Indtryk paa de Udenforstaaende, og det kan vel hændes, at de har bidraget til i enkeltes Djele at nedsette selve Kirken og dens Sag. Paa den anden Side vilde det være urigtigt at nægte, at de er et af Vidnesbyrdene om den Zver, hvormed de, som staar indenfor Kirken, omfatter dens Interesser. Denne Zver har vist sig end stærkere, paa en mere praktisk og sund Naade, i de store Dopsrelser, som Medlemmerne af de norske Samfund derborte har gjort for at skaffe sig Præster, Kirker og Skoler.

En Avelstund med Nykomne.

(Af Breve fra Amerika, Stillingsmagasinet, 1861.)

Efter at have besørget nogle Smaasforretninger, som jeg havde at udføre, besluttede jeg at besøge en Landsmand, som jeg vidste drev Skomagerhaandværket her i Byen, og som jeg havde kjendt i Norge. Jeg havde hans Adresse og gik derhen. En irsk Kone, som mødte mig paa Trappen, vilde imidlertid ikke vide det mindste om det Navn, jeg nævnte. Derimod sagde hun, at der boede en Skomager ved Navn Charles Bretson ovenpaa i anden Etage, der nok var fra Norge. Jeg

gik da op, men der var ingen hjemme. Der var imidlertid mange Ting i Bærelset, som øjeblikkelig overbeviste mig om, at her ialfsald maatte bo Norske. I Krogen stod den store rød- og blaamalede Kiste, med Ejeren's pragtfulde Navnetræf. Et Portræt af Karl Johan hang paa Væggen, midt imellem en ægte norsk Badmelsbuse og en Flesteskinke. Jeg satte mig for at vente, til der kom nogen, og aabnede en Bog, som laa i Binduet. Paa det første Blad stod der med store Bogstaver: "Denne Bog tilhører mig Jens Braadeland med Rette". Det var netop den Mand's Navn, jeg søgte. Kort efter hørte jeg et Fruentimmer komme op ad Trappen, syngende:

"O Susanna, ikke kkej for meg,
eg e going te Kalifornia me de Baanje paa mit Kne."
(Oh Susanna, do'nt you cry for me,
I am going to California with the banjoo on my knee.)

Hun traadte ind og blev noget overrasket ved at se mig. Men da hun hørte jeg var norsk og kjendte hendes Mand, bad hun mig venligt om at sidde ned. Manden traadte kort efter ind og gjenkjendte mig strax. "Nej, er det ikke M., som er kommen for at besøge os! det var da gjilddet det", sagde han og rystede min Haand i det bedste Lune. "Ane", vedblev han, "du faar skjebe lidt op og lave noget supper færdig; her kommer flere Fremmede ikveld."

"Flere Fremmede?" udbroød Ane, "er det Norske?"

"Ja", svarede Jens, "Norske lige luft fra Norge."

Det varede heller ikke længe, førend det begyndte at ramle i Trapperne. Det bankede paa Døren. "Kom ind!" skreg Jens, idet han sendte en hel Generalsalve af Tobaksfast mod Døren. Døren aabnedes, og ind kom syv Personer, hvis Dragt strax aabenbarede, at de var norske Emigranter. Anføreren for Følget var en stor, stryhaaret Person med en Bylt under Armen, som han strax slængte hen i en Krog. "Go Kvæld og Tak for fejnast", sagde han og saa sig om i Bærelset.

"Bærsgo, sit down", svarede Ane høfligt, hvilket imidlertid ikke led til at blive forstaaet. Manden sagde nemlig intet, men saa betænkeligt paa sine Kammerater, der stod tause og stirrede. Endelig tog han Ordet og sagde: "Eg ser, dere taler engelsk; vi har gaat til fejl Hus, kan eg mærke. Vi mødte en Norsk, som kaldte jeg Søren, og han sa' vi

kunde faa Logi her inat. Vi er nykomne Norske, og dersom denne Søren har narret os, saa skal han faa erfare, at eg har været Hugger paa Hegermann Høverb i otte Aar, og at eg ikke lar mig lure. Er dere Norske eller ikke?"

"Jes, jo, ja, jau, ja er vi Norske ja, det var nok saa de, ja", svarede Ane lidt ængsteligt, "men vi er saa vante til at tale Engelsk, at det falder os lidt tungt med det Norske. Dere maa være saa god og tage seet, saa ska eg skaffe dere noget supper."

"Men", udbrod Jens, der havde staaet ganske taus og stirrede paa den ordsførende Emigrant, "eg har vist seet den Manden før."

"Eg vilde just ha sagt det same", svarede den anden, "den Mandens Navn er vist Jens Braadeland?"

"Det var mit Navn i Norge, men her heder eg Mister Charles Bretson."

"Besynderligt", svarede Emigranten forbausset, "tænk, kan Navnene forandre sig saa svindt! Mit Navn er Terje Terjesen Terjeland; haa møe vil de sige paa Engelsk?"

"Det er bedst, du kalder dig Them Thempson. Gutten vor der heder Bill Anten; vi har kaldt ham op efter min Kones Mor og Far, der hedte Barbro og Anan."

"Nej, nu har du aldrig hørt slikt Syn!"

Aa, naar du har været her nogle Aar, saa blir du vant til det. Men sig mig, hvad rejste du fra Kristiansand for, Terje? Eg troede du tjente gode Penge der."

"Tjente gode Penge, siger du? Ja, eg tænker nog de — nej, der var Glisebyra paa Rakken, Makrellen i Møven og Træskotravaljen paa Bejna stødt — — —"

"Nu maa dere være saa snille og sætte dere hen til Borde og se, om dere kan faa dere noget supper", sagde Ane. "Dere maa helpa dere te de, som dere kan se, og gjøre som dere var hjemme." Ane havde dækket Bordet fuldt af Grisefødder, Brød, Poteter, Sirup og mange andre gode Sager. "Hjelp your self te Grisefødder", vedblev hun, "her er Mølaskjen. Dere maa ede saa længe dere aarker og mere tel."

"Ja, de ska vi", svarede Terje, "de var nogen nydelige Sultefødder, En kan gjerne æde sig pukkelrygget paa dem."

Ane havde ogsaa stegt en Mængde Pandekager, som hun havde sat fra sig paa en Stol borte ved Døren. Da hendes graa Kat ytrede en særdeles lyst til at gjøre nærmere Be-

Kjendtskab med disse, maatte hun gjentagende jage den væk. Men da hendes Advarsler og Formaninger intet nyttede, rejste Jens sig opbragt fra Bordet, greb Ratten i Nakken og kastede den ud, idet han raabte efter den: "Du er den styggeste rascal i dis county, eg ska tege deg bei de nel og hiva deg downstairs ne for Trappene". Derpaa jatte han sig ned og søgte at berolige sig med en Grisefod. "Naar eg blir von", sagde han, "jaa taler eg altid engelsk."

"Du er glub te at tale engelsk, eg forstod ikke et eneste Ord", bemærkede Terje.

"Men Amerika e da alligevel ikke saa'nt et Land, som du skriver om. Her er jo et glubt Land, forstaar eg; men eg mærker endda, at Folk maa slide og slæbe for Føa her ligesom hjemme."

"Yes indeed, her er mœe bedre Land. Fortjenesten er jaa mœe større, Folk e mœe bedre at omgaaes med, og jaa den Friheden og Libertiten vi har her! Du kan kjøbe Kongens Land for en Slit og Jngenting, og jaa kan enhver Mand her vote."

"Vote, hvad er de for Slag?"

"Vote, de er de samme som de kalder vælge eller stemme i Norge. Naar du har været fem Aar her, jaa kan du hjælpe til at vælge Præsidentere og andre Embedsmænd. Her er baade Demokraterter og Biggerter."

"Nej da, det er ikke rimeligt! Men haar er de for noe?"

"Demokraterter! veid du ikke, hvad det er for noe? Biggerter og Demokraterter, de er to forskjellige Slags Folk. Naar en Præsident er en Biggert, jaa er her flere Biggerter, og naar han er en Demokratert, jaa er her flest Demokraterter. Vi Norske er allesammen Demokraterter, og du skulde have hørt, hvor vi raabte Hurra for Pørsen, da vi valgte den sidste Præsidenterten. Vi hørte bare Hurra for Pørsen en hel Uge; ja det var grove Ting."

"Men Terje", afbrød Ane den politiske Samtale, "dere Kjender vist en Kone i Norge, som hedte Helene Hageland?"

"Ja, eg skulde mene, eg kjendte min egen Moster", svarede Terje, og øjeblikkelig svarede Selskabets Tanker og Følelser, fra Præsidentvalg og deres egne Udfigter i det fremmede Land, over Atlanterhavet, og fordybede sig jaa levende i Slægtingers og Kjendingers Skjæbne og Vilkaar i Fædrenehjemmet, som om de skulde træffe dem Dagen efter og

fremdeles være knyttet til dem ved de hverdagslige Smaa-interessers Baand. Og skjønt Ane allerede fandt det besværligt at udtrykke sig i sit Moderemaal, var hun netop den, der yttrede den varmeste og ivrigste Deltagelse for de hjemlige Forhold.

Samtalerne fortsattes saaledes til langt paa Aftenen og vandrede idelig frem og tilbage mellem Amerika og Norge, indtil Ane endelig afbrød dem ved at sige: "Saasnart som dere har lyst til at go to bed og lægge dere, mener eg, faar dere lægge dere, de bedste Dere kan, Karmændene paa Gulve og Senterne paa Sengene."

"Na, aldrig end's", svarede Terje, "vi kan gjerne hange paa Klædesjnorene og sove, saa trætte vi er."

De Forenede Staters Landlove.

(Af "Den norske Amerikaner", 1883.)

Homesteadloven.

Enhver, som er Familjefader eller over 21 Aar gammel, og som er Borger af de forenede Stater eller paa lovsformelig Maade har erklæret at ville blive det, er berettiget til 160 Acres Regjeringsland eller mindre efter Homesteadloven. Ansøgeren maa da henvende sig til de Forenede Staters Landkontor i det Distrikt, hvor det Land, han ønsker at tage, ligger, og afgive edsvorne Erklæringer om, at han er Familjeforsørger eller mindst 21 Aar gammel, at han er en Borger af de Forenede Stater eller har udtaget sine første Papirer, samt at han vil have Landet udelukkende til sin egen Fordel i den Hensigt at dyrke og bo paa det og ikke til Fordel for nogen anden Person. Naar han paa behørig Maade har afgivet en saadan Erklæring og betalt til Landkontoret et Gebyr af 14 Dollars, er han berettiget til at have Landet, og naar han efter 5 Aars Forløb fra den Dag af kan med fire troværdige Vidners Mund bevise, at han har opfyldt Lovens Fordringer med Hensyn til Landets Dyrkning og Beboelse og betaler et Tillægsgebyr af 4 Dollars, vil han faa Skjøde paa Landet. Lovens Fordringer er disse: Han maa bo sætte sig paa Landet, inden 6 Maaneder efter at han har indgivet sin Ansøgning og Erklæring til Landkontoret, og maa fra den Tid af ikke være borte saa længe som 6 Maa-

neder ad Gangen. Derfom han fælger, bortgiver eller paa anden Maade overfører et faadant Claim til nogen anden, mifter han fin Homestead-Ret. En ugift Kvinde kan ogsaa paa samme Maade erhverve fig Land under denne Lov, og om hun fiden gifter sig, men vedbliver at være bosat paa Landet, vil hun, naar Tiden er omme, faa Skjøde derpaa i fit eget Navn. Et Homestead er fritaget for Beskatning og kan heller ikke beslaglægges for Gjæld, som er stiftet, før Skjøde udstedtes.

Derfom Setleren ikke vil bo paa og dyrke Landet i 5 Aar, saa kan han til hvilkensomhelst Tid efter Udløbet af 6 Maaneder, ved at godtgjøre, at han har setlet paa Landet og begyndt at dyrke det, for en Betaling af 1 Dollars 25 C. pr. Acre straks faa Skjøde paa Landet. Ingen kan tage mere end en Kvartsektion Land efter Homesteadloven, og Mineralland kan ikke tages ifølge denne Lov. Hvis en, der har taget Homestead, dør, førend han har faaet Skjøde paa sit Land, saa kan hans esterlevende Hustru bo paa og dyrke Landet i den tilbagestaaende Tid af de fem Aar, og hun vil da faa Skjødet. Derfom baade Manden og Hustruen dør overgaar Skjødet til deres nærmeste Arvinger.

Land kan paa denne Maade erhverves under Homesteadloven af alle, uden Hensyn til Farve- eller Raceforskjel. Hvis en, der vil erhverve sig lodlig Ret til et Homestead, enten selv eller hans Familie eller noget Medlem af samme, allerede har nedsat sig paa det Land, han ønsker at have, og han har begyndt Settlement og Forbedringer derpaa i god Tro, saa kan han, hvis han ved Afstand, Sygdom eller anden god Grund er hindret fra personlig at møde paa Landkontoret, afgive sin edfæstede Erklæring (Affidavit) til Clerk of Court i det County, hvor han har fast Bopæl. En naturaliseret Borger maa have udtaget sine sidste Borgerpapirer, før han kan faa Skjøde paa sit Land.

En Unionsfoldat, som gjorde Tjeneste under Dyrørs-krigen, kan ved en Sagfører for et Gebyr af 2 Doll. erhverve sig Ret til et Homestead, paa Betingelse af at han inden et Aar bygger Hus paa sin Claim og tager Bolig der. Den Tid, han gjorde Tjeneste i Krigen, fradrages de fem Aars Ophold, som ellers kræves. Dog kan under ingen Omstændighed mere end fire Aar fradrages, saa at han maa have fast Bopæl paa sit Homestead, mindst 1 Aar, uden Hen-

syn til hvor længe han har gjort Tjeneste i Armeen. Der-
som han blev afskediget fra Tjenesten formedelst Saar, er-
holdt i Krigen, eller paa Grund af anden legemlig Uformuen-
hed, han maatte have paadraget sig i Felten, vil hans hele
Oervingstid, dog ikke mere end 4 Aar blive fradraget de
5 Aar.

Hvis en Soldat, som ellers er berettiget til et Home-
stead, dør, er hans efterladte Enke, hvis hun er ugift, eller
hvis hun enten er død eller gift, da hans umyndige Børn,
repræsenteret af en paa behørig Maade udnævnt Formynd-
er, berettiget til et Claim under Homesteadloven efter alle dens
Bestemmelser med Hensyn til dens Beboelse og Dyrkning.
Og dersom en saadan Soldat døde i Krigen, skal hans hele
Oervingstid fradrages den Tid, som ellers kræves for at
opnaa fuld Ejendomsret til Homestead.

Preemption=Loven.

Den, som agter at erhverve sig Land ifølge denne Lov
maa besidde de samme Kvalifikationer som Homestead-Setle-
ren. Han maa bygge sig et Hus, bosætte sig personlig paa
sit Claim og gjøre Forbedringer paa samme, og inden 3
Maaneder derefter maa han til Landkontoret i det Distrikt,
hvor hans Claim ligger, afgive den fornødne Erklæring samt
betale et Gebyr af 2 Doll. Inden 33 Maaneder, efter at
han har bosat sig paa sin Claim, maa han gjøre final proof
og betale for Landet Doll. 1.25 pr. Acre, hvis udenfor.
Naar han skal gjøre final proof, maa han personlig være
tilstede ved Landkontoret, for at beedige, at han aldrig til-
forn har taget Land paa Preemption, at han ikke er Ejer af
320 Acres Land i nogen Stat eller Territorium, at han ikke
har taget Preemption Claim for igjen at sælge det paa Spe-
kulation, men i god Tro for sin egen Regning og Fordel og
at han ikke har gjort nogen Overenskomst, hvorved det Land,
han ønsker at faa Ejendomsret til, tages i nogen andens In-
teresse end hans egen.

Han maa ogsaa med to troværdige Vidner godtgjøre, at
han har opfyldt Lovens Fordringer; disse Vidner maa per-
sonlig møde paa Landkontoret, dog kan de ogsaa aflægge sit
Bidnesbyrd for enhverjohmhelst inden Staten eller Territoriet,
som er lovlig bemyndiget til at modtage Edsafleggelsen, saa-

fremt det paa Grund af Sygdom, Afstand eller andre gyl-
dige Forhindringer er ugjorligt for dem at møde paa Land-
kontoret personlig. Værdien af de Forbedringer, som maa
have været gjorte paa Preemptionsland, før Skjøde derpaa kan
faaes, er ikke bestemt ved Lov, men retter sig efter Landets
Beliggenhed og Beskaffenhed og Setlerens Midler. 250 Doll. be-
tragtes i alle Tilfælde som tilstrækkelig, og ofte kan en mindre
Værdi gjøre det.

Til hvilkensomhelst Tid, førend Setleren udbetaler sit
Claim eller før Udløbet af 33 Maaneder, kan han forandre
sin Preemption til en Homestead, ved derom at gjøre An-
meldelse til Landkontoret og betale det lobbefalede Home-
steadgebyr.

Engen, som opgiver eller forlader sit eget Land i den
samme Stat eller Territorium, for at nedsætte sig paa Re-
gjeringsland, kan tage Preemptionsland.

Derjom ugift Kvinde indtræder i Ægteskab, før hun
har betalt sit Claim fuldt ud, mister hun sin Rettighed.

Engen kan tage Preemption mere end en Gang. Det
er efter Preemptionsloven tilladt at nedsætte sig paa uop-
maalt Land; men vedkommende maa i saa Tilfælde opgive
sin Anmeldelse derom inden 3 Maaneder efter at Landet er
opmaalt og et godkjendt Kart over det Township, hvori ved-
kommende Land ligger, er indført i Distriktets Landkontor.
Naar en Preemptionssetler dør, forinden han har faaet
Skjøde paa sit Land, overgaar hans Ret til hans nærmeste
Arvinger. Naar to eller fire Personer setler paa det samme
Land, skal Preemptionsretten tilhøre den, som først nedsatte
sig der, forudsat at han har holdt sig Lovens Forordninger
efterrettelig.

Træplantningsloven.

For at erhverve sig Land efter denne Lov, maa Ansø-
geren være i Besiddelse af de samme Kvalifikationer, som
Homestead- og Preemptionloven kræver. En Person, som
ønsker at benytte sig af denne Lov, maa henvende sig til ved-
kommende Landkontor og der afgive edsaftet Erklæring om at
han er Familieforsørger eller mindst 21 Aar gammel, at han
er Borger af de Forenede Stater, eller at han paa en lov-
mæssig Maade har erklæret det for sin Hensigt at ville blive
det, at det Land, han vil have, er udelukkende Prærieland,

at han vil tage det for at opelske Skog paa det og til sit eget Brug, ikke paa Spekulation, at han agter at beholde og opdyrte Landet, og at han ikke tidligere har benyttet sig af Træplantningsloven. Naar han saa har betalt et Gebyr af 14 Dollars, vil han saa Tilladelse til at tage Landet i Besiddelse efter Træplantningsloven.

Det første Aar maa han brække 5 Akre. Det andet Aar maa han tilsaa eller paa anden Maade dyrke de 5 Akre, han brækkede det første Aar, samt brække 5 Akre mere. Det tredje Aar maa han tilsaa eller paa anden Maade dyrke de 5 Akre, han brækkede det andet Aar (et nyt Reglement fra Generallandkontoret fortolker imidlertid Loven derhen, at det opbrækkede Land maa tilsaaes med en eller anden Kornsort) samt tilsaa med Træfrø eller beplante med Stiklinger de første 5 Akre. Det fjerde Aar skal han tilsaa med Træfrø eller beplante med Stiklinger de andre 5 Akre.

2700 Trær skal plantes paa hver Acre, og naar Bedkommende efter otte Aars Forløb ved to troværdige Bidner kan godtgjøre, at der er 675 Trær i god veksterlig Stand paa hver Acre, vil han saa Skjøde paa Landet. Hvis Bedkommende dør, inden Patent er udstedt, gaar hans Claim over til hans nærmeste Arvinger. Hvis han ikke holder sig Loven efterrettelig, staar det enhver frit for at "jumpe" hans Claim.

Dersom de plantede Stiklinger ødelægges af Græshopper eller af svær Tørke, skal den til Plantningen indrømmede Tid forlænges med et Aar for hvert Aar, da saadan Ødelæggelse har fundet Sted. For at opnaa en saadan Udsættelse, maa Bedkommende til Landkontoret afgive en beediget, af to Bidner stadfæstet Erklæring om, at det er paa denne Maade, Træerne er blevne ødelagte.

Land, som er taget i Genhold til Træplantningsloven, er fritaget for Beskatning og kan ikke beslaglægges for Gjæld, forinden Skjødet er usærdiget.

Man kan ikke benytte sig af denne Lov mere end een Gang; ikke mere end 160 Akre kan tages; heller ikke kan man tage Træplantningsland i en Sektion, hvor der er Skog.

De edfæstede Erklæringer, som fordres efter denne Lov, kan afgives til en hvilken som helst Embedsmand indenfor bedkommende Landkontors Distrikt, som er lovlig bemyndiget til at modtage Edsaflæggelse. Man kan, om man saa vil, tage

mindre end en Kvartsektion efter Træplantningsloven. Men i hvert Fald maa en Sektendedel beplantes med Skog.

Et Homestead- og Træplantningsland eller et Preemption- eller Træplantnings-Claim kan tages samtidig. Men et Homestead- og et Preemption-Claim kan ikke tages samtidig, fordi der til hver af dem kræves personlig Beboelse.

Almindelige Bestemmelser.

En ugift Kvinde i Myndighedsalderen har samme Retigheder ifølge disse Love som en Mand. Dersom hun indtræder i Egtteskab, forinden hun har erholdt Skjøde paa Landet, kan hun dog til den bestemte Tid prove up, som om hun var forbleven ugift. Naar en Setler dør, før han har faaet Skjøde paa sit Land, kan hans Arvinger eller Administratorer gjøre final proof, saasnart Arvingerne har opfyldt Lovens Fordringer. Setlere kan blot een Gang benytte sig af disse Love. Saasnart Setleren har proved up sit Preemption, kan han tage 160 Acres paa Homestead og saaledes i alt erhverve sig 480 Acres efter disse tre Love. Alle voksne Sønner og Døtre i en Familie kan ogsaa hver for sig tage Land i Henhold til disse Love.

Settlementdannelsen.

(Af G. A. Preuss. Syv Foredrag, 1867).

De første norske Kolonisationer i den nyere Tid skede ved Rochester (Newyork) og i Texas; senere er Udvandringen gaaet til Vesten, først omkring Far River (Illinois) og den sydlige Del af Wisconsin, dernæst nordover gennem Wisconsin lige til Greenbay, Stevens Point og Egnen nordenfor St. Paul (Minnesota), derefter over den nordre og liden af den vestre Del af Iowa og over hele Minnesota, bortenfor Alexandra i Douglas Co. og St. Croix Co. i Nord og Jackson Co. i Vest. I den senere Tid har endelig, foruden enkelte smaa Settlementer i Kansas, Missouri, Nebraska og Californien, en god Del Norske slaaet sig ned i Dakota Territory, 5—600 engelske Mile vestenfor Mississipp.

Kolonisationen eller Settlementdannelsen foregaar paa følgende Maade. Massen af vore Udvandrere, der hovedsagelig bestaar af Husmænd og fattigere Gaardbrugere, havne

i Kvebek eller Newyork. Herfra gaa de med Jernbaner til Chicago (Illinois) eller til Milwaukee (Wisconsin). De begive sig nu ad de forskjellige Jernbaner eller med Dampskibe til Slægtninger eller Kjendinger, som ere bosatte i ældre Settlementer i Illinois, Wisconsin, Iowa og fornemmelig Minnesota. Hos dem forblive de i tre, fire indtil fem Aar, dels som Dagarbejdere, dels som Forpagtere. Naar de saa ved fattigt Arbejde og Herrens Betsignelse har lagt sig til et Par Heste eller Oksen, Bogn, og en Kjør og saa vidt Penge, at de dermed kan slaa sig igjennem til første Aar, saa tænker de paa at opsoge sig et eget Hjem i det fjerne Westen, der hidtil kun har givet Indianerne Tilhold. Enten rejser da et Par Mænd ud at opsoge en ny Egn, tjenlig til Dannelsen af et nyt norsk Settlement, eller de følger Opfordringer og Indbydelser fra Benner, som maaske Aaret i Forvejen har fundet et saadant Sted, og som nu ønsker flere efter, for at Settlementet kan blive saa stort, at de kan underholde baade Kirke og Skole iblandt sig. I begge Tilfælde slaar da fem til ti Familjer sig sammen og danner en Karavane, som med sine med hvid Sejldug dækkede Vogne, fyldte med Børn og Husgeraad, i lange Rækker begiver sig afsted paa sit "Emigranttog" mod det fjerne Westen.

I Regelen har de Norske Ord for at forstaa den Kunst at tage sig ud godt og hændigt Land. De vælger gjerne Steder, hvor de letvindt kan opdyrke den frugtbare, skovløse Prærie og dog ved Siden have tilstrækkelig Skov og let Adgang til godt Vand. Ogsaa for Arbejdsomhed, Tarvelighed og Redelighed har vor Landsmand et godt Lov. Massen af de Udvandrere, som især i de senere Aar er rejste ud fra Byerne i Norge, slaar sig i Regelen ned i Newyork eller Westens større Byer.

Saaledes danner Nordboen sig sit Hjem i det fjerne Westen af den nye Verdensdel, og Herren har rigelig velsignet den ordentlige flittige Arbejder med Østen af Amerikas frugtbare Jordbund.

Den større Velfærd i timelig Henseende, Naboskab og Omgang med mere dannede Familjer af andre Nationer virker efterhaanden ogsaa paa den af vore Landsmænd, hvis tidligere Aar kan have været de ringeste og hvis Levevis uslekt. Ikke alene bygger han sig bedre Huse af Sten eller Træ i Stedet for sin første Jord- eller Boghytte. Ikke alene hans

Levemaaade bliver bedre, hans Husflid ordentligere. Men han føler ogsaa mere og mere Trang til større Oplysning, til mere Landsdannelse — en Trang, som hans større Velfærd og de fri Forhold, hvorunder han lever, aabner og letter ham Afgangen til at faa tilfredsstillet.

Emigranternes Landgang.

(Af C. B.—n i Stockholms Dagblad, 1883.)

I skjærende Modsetning til den Gæstfrihed, med hvilken de Forenede Stater som Folk vækker en broderlig Haand til alle Verdens Nationer, naar den Maade, hvorpaa den indvandrede Fremmede endog siden Indvandringens første Dage mødes af den enkelte, som ofte under hyllet Venkskab trænger sig paa ham.

I Begyndelsen blev han ofte helt aabentlyst fulgt af en vindesyg Agent for vis Tid — dette skeede endnu saa sent som Mar 1819; men endog siden dette grove "hvide Slaveri" affskaffedes, har han dog stadig seet sig omgivet af samvittighedsløse saakaldte "Runners", som lig Gaupen har slaaet sine Ålør i Offeret og juget dets Blod.

I alle Dage har den største Del af Udvandrerne steget iland i New-York. I denne Stad voksede ogsaa Runner'ne op lig Svampe efter Regn. En stor Mængde Bedragere slog sig sammen for paa alle Maader at snyde "de grønne" fra den gamle Verden. Den enkelte Emigrant lokkedes i alle Slags Snarer: til Knepper, Hoteller, Spillehuse o. s. v. og flaaedes grundigt. De store Skarer, som i Flok og Følge begav sig vestover, undslap heller ikke for dette. Naar Emigranten havde løst Billet til det indre af Landet, affordredes der ham adskillig Betaling for hans Rejsesøj, hvilket han jo ikke kunde sætte efter sig; undertiden havde man to Vogne, en for Landets Børn og en for den Fremmede, som man dertil om muligt narrede op paa Vognens Platform og lagde saaledes hans Bægt til Rejsesøjets, eller man befordrede Udvandrerne paa de usle, utaalelig langsomme Kanalbaade, endstjont de havde betalt Jernbanebillet, eller man prakkede ind paa dem falske Billetter, som var aldeles værdiløse.

Men en god Dag blev der et uforklarligt Røre i Runnerlejren. Ikke mindre end 400 af disse Hædersmænd begav sig hurtig over Prærierne og Fjeldene til Karlfornien.

Dette skeede i 1855. Aarsagen dertil var, at Castle-Garden aabnedes som Landingsplads for Emigranter. Dermed var denne Haandtering forbi.

Da Nedrigheberne gif altfor langt, udstødtes der nemlig et saadant Anskrig over hele Landet, at Staten Newyork saa sig nødsaget til at gribe ind. Den indsatte 1847 en Myndighed med Navn af "board of commissioners of emigration". Denne Myndighed fik det ikke lønnende Hædershverv, paa alle Maader at hjælpe og bistaa den værgeløse Emigrant.

Otte Aar senere lykkedes det de driftige Kommissærer at udvirke for sine Endemaal Castle-Gardens Aabning. Denne Bygning, som for den største Del optages af en vældig, lys og luftig Rundbygning med Plads for omtrent 2000 Personer, har en ypperlig Beliggenhed. Den er bygget paa selve yderste Spidsen af Landtungen Manhattan, over hvilken Newyork udbreder sig. Friske Vinde blæser ind fra Bifen, og den vidunderlige skønne Udsigt opliver Sindet. Et aabent Parkanlæg skiller Indretningen fra Byens Larm, og gjør det vanskeliggere for uvedkommende uformærket at vinde Afgang. Indvandrerer, som skal videre, behøver ikke — hvis han selv vil undgaa det — at gaa over en stor Gade med dens Fiestelser, førend han begiver sig til Jernbanestationen.

Endvidere bestemte Foreningen, at ingen Emigrant faar stige iland paa noget andet Sted i Newyork. Castle-Garden er saaledes den mægtige Port, gennem hvilken de uberegnelige Skarer af alle Folk og Tungemaal — forrige Aar i rundt Tal 455,000 træder ind i det nye Fædreland.

Et Skib med Udvandrere er bleven signaliseret til Castle-Garden. En af Embedsmændene sendes ombord for at forhøre sig om Helbredsstilstand, Renlighed, mulige Klagemaal o. s. v. Toldbehandlingen undersøges, og derpaa faar Udvandrerne stige iland. Den højthvælvende Rundbygning, hvor det før var saa tyst som i en Kirke, fyldes nu af en myldrende Trængsel. En Læge, som har taget Plads ved Indgangen mønstret de forbigaaende for at undersøge, om nogen er syg, Krøbling, Banvittig; man søger endog at udforske, om der blandt Skarerne findes nogen, som paa anden Maade er udygtig til at forsyne sig selv og saaledes muligens kunde falde Foreningen til Last. Ved Hjælp af Opdagelsesbetjente,

som altid findes paa Stebet, efterspores ogsaa Løsgjængere og "Personer, som aabenbart har ondt ifinde".

Begge disse Slags Bennegaver fra den gamle Verden sendes tilbage med høflig Taksigelse, ifald Mistanken bekræftes ved Kommissærens Undersøgelse.

Af Bejen for Strømmen! Der kommer Tyskerne, højroastede, livlige og stormundede; der staar Italieneren, som med undrende, mørke Blikke ser sig omkring i de fremmede Omgivelser; der Jylænderen, som smaaagrynter og siger dumme Bittigheder over en Skare smudsige Jøder, som med krogede Næser og krogede Rygge bøjer sig over sine Smaaahlyter ved selve Jydgangen; der gaar Englænderen trygt og med afgjort Misnøje med alt og alle, sig selv undtagen; her kommer langsomt og stille den tytte, bestedne Flok af Svensker, trohjertede Bønder i Klædninger, som vidner om Bygdestræderens og tugtige Kvinder med lysgult Linhaar og lysblaa Djne.

Flere Nordboer! Der er en hel Familie langt oppe fra den norske Grændse: Far og Mor og smaat Kryb og gamle Farmor, næsten otti Aar, og Blikkjørelser og Rister og Kurve. De ser ærlige, rebelige og prægtige ud, saa at man gjerne skulde ville tage dem ifavn alle paa en Gang. — "Gamle Mor er gammel til en saa lang Rejse". — "Ja nok har du Ret i det. Men jeg vil da idetmindste begraves med mine Børn".

Den ene Skare efter den anden strømmer ind og skyn-der sig til de Pladsse, som anvises dem af Castle-Gardens "officers". Disse har sit Hovedkvarter midt i Rundbygningen. Der staar Skrivsager og Borde og Stole i mængdevis. Det er, som om man har flyttet did en hel Bank — noget smudsig — med Bogholdere og alt. Der er Betselkontoret, som indløser alle Verdens Penge, enkelte Kurser tydeligt opskrevne paa store sorte Tavler — til endmere Tydelighed for hver Kunde et skrevet Memorandum. Der sidder de mange sproghyndige tjenestgjørende Mænd i Skjortearmer, men med guldgaloneret Hue. Af dem faar man sine Breve skrevne uden at betale et Ore, af dem faar man Hjelp til at sætte istand et Telegram til Slægtninger. Castle-Garden har baade Telegraf og Billetkontor for de fire fornemste Jernbaneveje.

Michele Sonfogni! Iyder det med en Tordenstemme

gjennem Salen, saa at al Surren et Djeblisk dæmpes ved dette højrøstede Raab. Frederich Baumann! Karin Anderson! Gjennem Mængden trænger de opraabte sig frem for at modtage et Brev. Karin Anderson kommer til og med i to Eksemplarer, og der synes at raade nogen Tvekamp ved den salomonste Domstol, hvem af de to skal have Ret til Brevet.

Anna Svensson! Skynd dig, skynd dig! det er din Mand, som venter dig. Han har spurt efter paa "Bureauet", og der faaet vide, at du er kommet. Der findes nemlig et særskilt saakaldt bureau of information, hvor Dplysninger gives Udvandrere, som søger tidligere emigrerede Slægtninger og Venner eller Venner, som søger nyankomne. Forrige Aar overgav dette Bureau henved 33,000 Emigranter i deres "Kjendingers" Hænder, 725 Mænd søgte Dplysninger om sine Hustruer, 107 Hustruer om sine Mænd, 664 Børn om Forældre, 4035 Brødre og Søstre om sine Søfende og næsten 23,000 "Venner" om sine Venner. Treogtyve tusen Venner! Man fristes baade til at le og græde, naar man hører om en saadan Rigdommens Overflod.

Sulten? Her findes Kafeer i den ene Ende af Salen, hvor man til bestemte og billige Priser erholder simple Madretter, Frugt, Mælk og Vand.

I Hjørnet lige bag ved Disken staar et stort Skab. En Mand, klædt næsten som en Skibskaptejn i blaa Kavaj, kommer og aabner det og tager ud en Mængde Bøger. Han er Emigrantmissionær og deler nu ud nye Testamenter og religiøse Bøger og Skrifter. Alle tager imod med Taknemmelighed, nogle med synlig Rørelse. Den ottiaarige fra Norrbotten tørrer Øjet med Tørklædesnippen: — "Ved Gud! jeg tror at de er snillere mod os her end i vort eget Land. Det kunde da vel ingen tro, at en skulle faa leve, til en fik sliq vakker Bog for ingenting, ja, for ingenting...."

Blot nogle Timer er gaaet, og nu begynder Hoben at tynnes. Sagen er, at et Par Jernbanetog gaar bestover. Nu rejser ogsaa Norrbottensfamilien sig, Faderen tager en Gut med den ene Haand samt Madskrinet med den anden, Mor og Mormor fordeles Resten af Ungdommen mellem sig, og saa bærer det afsted til Pennsylvania-Jernbanens store Bugferbaad, hvilken snart fyldes med Passagerer og Sager, som Bærerne paa Kjærrer flyver ud af det offentlige Godsrum

med dets Taarne af alle Slags opstablet, mærket med fastgjorte Nummerlapper af Metal. — "Lidt Drikkepenge", — hvisker blinkende den irlandske Bærer, naar han har læstet af sin Kjerre, men smutter fint bort, da han ser en Politikonstabel; det er nemlig mod Stedets Regler, at han benytter sig af den eneste Kundskab i Sprog, som han forsigtig har vidst at skaffe sig.

Nye Skarer! Endnu et Fartøj med kanske omkring halvandet tusen Indvandrere — mest Tyskere. Og Støjen og Trængselen vedbliver langt ud paa Eftermiddagen. Det har jo hændt, at 8000 Personer har passeret gennem Castle-Garden paa en eneste Dag, af dem lige til 1200 Svensker og Nordmænd.

Abyggerens Stræv.

(Af Kr. Sanjon, Amerikanste Forhold, 1881.)

Kampen med Nyland, i en rent vild Egn, er ikke Spøg. Den unge Mand, som vil prøve sin Lykke, er heldigt sluppen gennem Emigranttrænenes Gjenbordigheder, gennem Hæren af Agenter og Bedragere, der alle giver ham de mest lokkende Raad, og han er nu, paa en eller anden Maade, kommen i Besiddelse af et Stykke Prærieland. Han har faaet borget sig et Par Trækoffer og en Brydningsplog, og nu skal han begynde. Han ser forundret omkring sig paa sit nye Hjem — en endeløs Slette uden en Forhøjning, uden en Busk, beboret med tykt, stridt Græs. Det er som at være paa Havet, Himmelen rundt omkring som en uendelig Cirkel. Og ingen Nabo ser han, intet Hus, intet Kirkespir, saa langt Øjet kan naa — alene, alene. Men her er ikke Tid til at lade sig overvælde af Modløshed og Ensomhed. Det gjælder at bruge Tiden og rive op noget Jord, før Vinteren kommer; thi om Sommeren er der Hus i hver Busk, som Haren siger; da kan man sove ved Siden af sine Dyr paa Marken. En Ting ser han strax, som fylder ham med Mod og Arbejdslyst. Man skal slippe at kave med Sten her. Dette er at sætte Plogen i Jorden med det samme og vælte op den sorteste, fedeste Muldjord. Den eneste Hindring er de tykke, stride Græsrødder; derfor maa Plogen være indrettet til at skjære dem over eller rive dem op. Men Vinteren nærmer sig, og han maa tænke paa Hus. Findes der et Bækkedor, saa gra-

ver han sig ind i Bakken der, lægger nogle Tømmerstokke eller Bordlængder, som han med stort Besvær har fragtet langvejsfra, paa skraa, spænder Segldug over eller dytter med Torv, og saa er Huset hans færdigt. Man tænke sig et slikt Muldvarpskud i den bidende, isende Vind, som kan fare over Minnesotas Prærier, eller i Øsregn, og man skal ikke misunde ham. De fleste, som kan have Raad til det, ser dog til at faa sig et lidet Loghús, det vil sige et Hus af raa Tømmerstokke, lagte paa hverandre uden at telges, og saa klinte med Ler mellem Stokkene. Naar Leret da sprikker ud, kan man ikke klage over Mangel paa Ventilation. Og ikke mindre besværligt har Nybyggerne i Skoven det; thi her gaar Arbejdet saa uendelig meget senere, og her er der ikke den Anledning til at spare Folkehjælp ved Maskiner som paa Prærien. Disse Trærødder, som aldrig tager Ende! Paa mange Steder giver de sig ikke Tid til at bryde Rødderne op; de lader dem staa i Jorden, til de morkner saa vidt, at de kan pløje dem op, og imidlertid maa de nøje sig med at faa mellem Rødderne. Jeg talte med to Brødre, Husmandsgutter fra Toten, som nu havde arbejdet sig op hver sin vakre Farm i Skogen i midtre Wisconsin; men naar de tænkte paa alt sit Tjaak, vilde de ikke have det op igjen for nogen Pris. Man ser stundom hele Skigarer af svære Trærødder, Vidner om Bondens Slid og Flid. Jeg rejste gjennem sli en Urskog, hvor netop Nybyggerens Øks var begyndt at trænge frem. Det er det vildeste Skogland, jeg har seet; svære Vindsald, halvraadne Stammer, forbrændte Stubber, henflængte Tømmerstokke og imellem en liden Nybyggerhytte, hvorfra der tittede et blegt Ansigt.

Jeg har nævnt den Strid og Møje, som en Nybygger kan have, naar han skal bryde Nyland. Men Trærødder og Græsrødder er ikke de eneste Fiender, han har at kæmpe med. Der er værre Ting end dem.

En af Bondens værste Plager derovre er Græshopperne. I fire—fem Aar har søndre og vestre Minnesota været jaaledes hjemløst af dem, især Eggen om St. Peter, at de har ødelagt alt Bondens Slæb og Slid. De kan komme i Sværme som fulsorte Skyer og ligge i saa tykke Lag paa Vejene, at man ikke kan komme frem med Hjulkredskab. Lægene af dem kan være en fire Tommer tykke. Man kan subbe dem op fra Marken i Staal, og hvert Straa og hvert Aks

er aldeles fort af dem. Saa lægger de sine Eg i Jorden, saa der bliver endnu flere af dem næste Aar, og de giver ikke tabt, saa længe der findes et grønt Straa. Det er især Nyland, Græshopperne lægger sig paa.

En anden Plage, som kan være slem nok, men som er meget sjældnere, er Indianerne. Denne Plage møder da nærmest Grændseboerne. I Almindelighed er Indianeren fredelig, naar han faar Lov til at være i Fred. Men naar Statens Agenter, der skal uddele de Tæpper, det Krudt eller det Mel, hvormed Unionsregjeringen har kjøbt deres Land, be- drager dem, eller de paa anden Maade fornærmer dem, da kjender deres Hævnhyst ingen Grændser, og Ustyldige maa høre med de Styldige.

En tredje Plage, som kan være slem nok, er de talrige Præriebrande. Om Høsten sent eller tidligt paa Vaaren sætter Farmerne selv Ild paa alt Dødgæsset, at det ikke skal kvæle de unge Spirer, og snart er hele Prærien et Flammehav. Det gjælder da, i Forvejen at have stukket ud en Grændse ved at afflaa eller affvide Græsset i en bred Ring; ellers kan en Præriebrand anrette frygtelige Odelæg- gelser. Lægger der sig Wind til, kan de hvislende og høl- pende Flammer let flybe over Grændsen, og da har Jlden vidt Spillerum. Det juser, det hvisler som Slanges frem- efter, opskræmte Dyr i Forsærdelse foran, de hidstigt forføl- gende Luer bagefter. Bliver man overrasket af Præriebrand ude paa Sletten, er der intet andet Middel end selv at af- fvide Græsset, hvor man staar, i en bred Ring og stille sig i Midten; da har de slugende Flammer intet at fortære og gaar forbi. Mangen en Gaard er strøgen med ved Uforsig- tighed i disse Præriebrande; men det skal være et storartet Syn at se en mørk Høstkveld.

Men den værste Fiende bærer dog vore Landsmænd med sig, og det er vor Nations Gang til Drik, dens Fast- holden ved — især daarlige — Bygdeskikke og dens Uviden- hed. Det nytter lidet at troste sig med, at andre, f. Ex. Irerne, er værre; Skammen bliver lige fuldt tilbage.

Hvorledes en amerikansk By bliver til.

(Breve fra Amerika, Stillingsmagasinet, 1861.)

Her i Amerika er det Jernbanerne, som efterhaanden bygger hele Landet. Ved dem faar Farmerne bedre Afsetning og højere Pris paa sine Produkter, alting faar ligesom nyt Liv ved dem, og lige indtil den gamle Vblekærring, saa sætter hun affted i kort Lunte trav, naar hun hører Piben, for at sælge sine Vbler efter en højere Kurs til Passage-erne. Hver ti Mile er der en Station, og disse gror snart op til Byer. Snart, siger jeg — jeg burde heller sagt strax, thi det er virkelig mærkværdigt, hvor hurtigt det gaar. Stationerne bliver ligesom fortryllede til Smaabyer. Jeg kan blot sammenligne det med Bygningen af Aladdin's Slot ved Hjælp af Tryllelampen. Ja, for at tale som ægte Yankee, det gaar fortere; man behøver ikke først at sidde og gnide paa en gammel irret Tranlygte.

Jeg vil forsøge paa at skildre, hvorledes disse Stationer bliver til Byer. Først — det vil da sige næst efter de to gamle Loghuse, som staar, et paa hver Side af Jernbanen — først, siger jeg, bygger Jernbanekompagniet en Depotbygning, dernæst kjøber en Spekulant de omkringliggende hundrede Acres Land. Han lægger det af i Tomter, Gader, Kvartaler og Torve. Han kalder Stedet op efter en af de gamle Præsidenter eller Generaler eller maaske efter sig selv, holder Auktion eller slaar Tomten op til Salg enkeltvis eller i Partier med flere hundrede Procents Avance.

En ung Bogmagersvend, som netop har staaet ud sin Lære, faar høre om Stationen; den ligger smukt, siger man; rige Farmere bor i Omegnen, godt Vand er der; men, hvad der er det bedste: der er ingen Bogmager. Han bestemmer sig snart, kjøber ind de aller nødvendigeste Sager til at begynde sit Haandværk paa egen Haand, rejser til Stedet, lejer et af de gamle Loghuse og begynder strax at arbejde. Et mangler ham imidlertid, nemlig et Skilt, og dette maa han absolut have, thi uden Skilt nytter det ikke at melde sig her i Amerika.

Næste Dag faar han høre, at der er en Maler ankommen med Jernbanen. Han faar fat paa ham og giver ham Arbejde. Dagen efter bliver Farmerne overraskede ved at se

et uhyre stort Skilt staa og skræve paa to høje Bæle oppe paa det gamle Voghustag. Skiltet gjør uhyre Lykke, Farmerne strømmer til Vognmageren og bestiller Vogne, Hjul osv. Han faar mere Arbejde, end han kan overtage paa lang Tid, stakkels Mand. Han angrer næsten paa Skiltet, men pludselig faar han en Ide. Han tager fristvæk imod alle Bestillinger, og naar Kunderne er rejst, tager han Pen i Haand og skriver til Redaktørerne af tre forskjellige Aviser, at tre gode Vognmagersvende kan faa stadigt Arbejde for høj Løn i "den florerende By L—". Allerede to Dage efter har han Svende nok, og nu gaar Arbejdet friskt fra Haanden.

Dampvognen standser igjen. En Smed, som har fal-
leret i en af de større Byer, stiger ud og gaar hen til Vogn-
mageren, ligesom han vilde tænde sin Cigar. Han spørger i
en rent ligegyldig Tone om Stationens Omegn og fremtidige
Udsigter, uden at lade sig mærke med, at han har til Hensigt
at sætte sig ned her — langt derifra. Vognmageren,
med sin skarpe Danskeenæse, lugter imidlertid Dunten og be-
gynder at skryde og braute af Stedet, alt han kan. Smeden
bliver aldeles henrykt og gjør Slæggebevægelser med Armene,
gaar hen og lejer det andet Voghus og slaar en Hesteflo over
Døren til Skilt. Hestefloen kan jo rigtignok ikke sees paa
nogen lang Distance; men dette ved ogsaa Smeden; han er
ikke raadvild; thi aldrig saa snart har han faaet Ambolten
opstillet, førend han begynder at slægge og hamre, saa det
klinger bortover Egnen. Farmerne hører den usædvanlige Lyd
og strømmer til Smedjen med sine brøstfældige Markfredsfa-
ber, og Smeden har nok af Arbejde. I den korte Tid af
en Uge ankommer en Snedker, en Skrædder og en Skomager.
Vognmanden bestiller et Hus af Snedkeren, lejer anden Stage
til Skrædderen eller Skomageren. Smeden bygger allerede.

Dampvognen standser atter. To unge Fyre hopper ud,
ser sig omkring og gaar hen og slaar af en Prat med Sme-
den. Den ene er Doktor, den anden Procurator. De lejer
et Værelse og begynder business.

Dampvognen piber og standser igjen. Men hvad er
det, som kommer ud denne Gang? Vi have, til det kommer
nærmere. Det er hverken mere eller mindre end en knebels-
bartet, fløjelskrattet Dyster med en gammel udspillet Vire paa
Ryggen. Paa Virekassen sidder en rødskolet Abekat. Dyste-
ren gaar hen til Smeden og drejer paa Viren, Abekatten

røger Tobak, danser Polka og maler Kaffe. Tyfseren faar intet for sin Kunst, Abekatten heller ikke, undtagen nogle rustne Spiger, som Smeden kaster hen til ham. Tyfseren ser, at Publikum er meget uskjonsomt, hans Ansigt formorkes, stakkels Mand, han ser sig om, ligesom om han søgte efter noget. Endelig gaar han hen til Doktoren og spørger, om der intet Værtshus er paa Stedet, og faar høre, at dette ikke er Tilfældet. Hans Ansigt klarer op, og efter at han har talt en Stund med Doktoren og Prokuratoren, farer han afsted med Jernbanen, gaar af i den første store By, de ankommer til, sælger Viren og Abekatten og kjøber ind et Anker Whisky, et Kvarter Bisquit, et Par store Oste, Cigarer og en hel Rabellængde Pølser. Derefter gaar han hen til en Maler og bestiller sig et smagfuldt Skilt.

Tre Dage efter er han tilbage til Stationen. Her lejer han Smedens gamle Voghhus og indretter det som en liden Krambod. Skiltet hænger allerede ved Døren, Whiskyankeret er halvt tømt, og Pølserne gaar af i alenvis. Men kan de vel ogsaa andet? Den opfindsomme Tyfser kalder dem "ægyptiske Bratenwurst", et uimodstaaeligt og hidtil ikke benyttet Navn paa Pølser. Og Skiltet! Paa den ene Side ser man en Pyramide af Oste, og, omgivet af en Krans af de ægyptiske Pølser, pranger med store gule Bogstaver: "Wirthschaftshaus für die deutsche Republik, bei Karl Klorz". Tyfseren har gjort sin Lykke. Hans bedste Kunder bestaar af Jernbanearbejdere, og disse ere for Størstedelen Irændere. De opdager Sjappen for første Gang en Søndag Aften. Sjappen er lukket. To Tyfsere er imidlertid i Følget, disse peger paa Skiltet og giver en nøjagtig Forklaring over "Kobberne". Irænderne bliver aldeles vilde af Glæde, begynder at trampe og udstøde vilde Hyl, stikker Pegefingeren i Munden og efterligner med stor Færdighed Lyden af en Flaske, som man trækker Proppen af. De dundrer paa Døren. Tyfseren aabner strax baade Dør og Mund, mishandler det engelske Sprog og tapper Whisky. Han er paa gode Veje til at blive en grundrig Mand, thi disse Karle drikker uhyre. Enkelte af dem spølger en Potte stærk Whisky uden en Mine, der udtrykker andet end Fryd og indre Jubel. Disse Folk er i dobbelt Betydning Afflummet af Europas Pøbel. Amerika er for dem det forjattede Land, hvor man tjener en Daler Dagen for Arbejde, og hvor man ikke bliver hængt for

Tyveri. Naar disse Raasfind kommer sammen, saa er Selstabet anseet for kjedeligt og flaut, dersom der ikke bliver et Par Slagsmaal og vanke Prygl og blodige Pandter. Gaar man langs Jernbanen, som er under Arbejde, kan man let opdage de forskjellige Steder, hvor de har holdt Muntration. Man ser Jorden opsparket, istykkerlagne Flaasker, do. Kridtpiber, Bureknapper, Filler og Blod. Jeg forestiller mig, at dersom den mest svinne Gris i Verden kunde tale, saa vilde den kunne passiare med dem.

Men til min By igjen. Smeden, Strædderen og Tyfseren gjør allerede store Forretninger. Atter stanser Dampvognen. Denne Gang er det en Bogtrykkerjvend, som holder sit Indtog. Han kommer i Kontrakt med Doktoren og Procuratoren. Et gammelt Bogtrykkeri er tilsalgs i Nabobyen. De tre kjøber det, og nu er Byens Lykke først gjort for Major. Der opstaar jo rigtignok en liden Strid om, hvad Politisk Bladet skal føre. Procuratoren er nemlig Demokrat, Doktoren Abolitionist og Bogtrykkeren Whig. De kommer dog snart overens om, at Bladet skal være "uafhængigt". Procuratoren lover at skrive Redaktionsartikler, Doktoren lover en Mængde Dødsfald, og Tyfseren samt Smeden, som just er kommen ind, lover at fylde Resten med Avertissementer. Om nogle saa har er Byen anseet for meget stor. Hjulmageren ejer næsten Halvdelen af den, Tyfseren handler blot en gros, Procuratoren er Major, og Smeden bestiller ikke andet end røde Cigarer; han er en rig Mand.

Arbejdsloven i Byerne.

(Af et Brev til dansk "Dagbladet", 1883.)

Jeg skal straks begynde med den almindelige Bemærkning, at en Mand, der sidder nogenlunde godt i det hjemme, skal betænke sig to Gange, før han drager til Amerika. Der kan tilvisse i enkelte Retninger gøres god Fremgang herover; men et maa man fra først af stille sig klart for Dje, at vil man gjøre Fremgang her, skal der arbejdes langt anderledes haardt, end man i Regelen er vant til derhjemme. Det maa derfor bestemt fraraades saadanne Folk at drage herover, som savner Evne eller Vane eller Vilje til strengt, legemligt Arbejde; thi dermed maa man som en Regel, der næsten ingen Undtagelse taaler, begynde. Naar man derfor skulde raade

Nogen til at rejse til Amerika, maatte det først og fremst være unge Husmandsønner og saadanne Gaardmandsønner, der ingen Udsigter har hjemme. Naar de vil paatage sig de Savn som heller ikke de vil undgaa i Begyndelsen, leve sparsommelig, arbejde ihærdig og ufortrødent, vil de vel nok, hvis de er heldige, i Løbet af en 5—10 Aar kunne gjøre Regning paa at sidde kvit og frit med en god Gaard, fuld Besætning og gode Bygninger. Det er ganske vist, at der er Folk udenfor Landarbejdernes Kreds, som har naaet det samme Maal; men det hører til de store Undtagelser, at Mennesker, der ikke ere opdragne til den Slags Arbejde, har Energi nok til at bane sig Vej paa den Maade uden Anstrengelser, som de i Regelen undervurderer, og som for dem ere saa meget større, som de ere uvante dermed og i lang Tid tage bagvendt fat paa alting.

En anden Klasse Mennesker, der kan have nogen Udsigt til at bane sig Vej herover, er Haandværkerne. Der er dog i den Henseende ikke saa ringe Forskjel; men gennemgaaende kan man nok sige, at Haandværkslønnen er ganske god. I den nylig for Chicagos Vedkommende offentliggjorte Arbejdstatistik angives Gjennemsnitsindtægten for Skomagere — de lavest betalte — i Chicago til 414 Dollars eller 1553 $\frac{1}{2}$ Kr. om Aaret; deraf gaar saa Gjennemsnittet i forskjellige Grader opad, indtil det for Grovsnede naar 900 Doll. eller 3375 Kr., og Gjennemsnittet for alle Haandværkere her i Byen er 608.70 Doll. eller 2282 Kr. 62 $\frac{1}{2}$ Ore om Aaret. Det maa imidlertid ikke forglemmes, at det ingenlunde er billigt at leve her. Huslejen ansættes i Gjennemsnit til 123 Doll. eller 461 $\frac{1}{4}$ Kr. om Aaret, og Rjørepengene til en Tredjedel deraf.

En Klasse Mennesker, som det derimod ubetinget maa fraraades at udvandre hertil, er saadanne, som attraar Stillinger ved Handelen eller som "Noget paa et Kontor". Saadanne Stillinger er yderst vanskelige at opnaa, navnlig for Udlændinger. Landet selv frembringer stor Overflod af unge Mennesker, der attraar disse formentlig lettere Stillinger og lader sig lokke til Byerne i den Tro, at de der kan føre et fornøjeligere Liv, gaa finere klædt o. s. fr. Her drager derfor stadig hele Sværme af Indfødte gennem Gaderne for at søge Bessjæftigelse, som de ofte først faar, efterat de har tilsat sin sidste Skilling. Man kan være sikker paa, at dersom

der en Dag er et Avertisement i en Avis om en Plads i den antydede Retning, vil det efter faa Timers Forløb være besvaret med over halvandet Hundrede Ansøgninger. At det under disse Omstændigheder er næsten umuligt for Udlændinger at opnaa den Slags Plads, følger af sig selv, faa meget mere, som dertil saadanne Stillinger kræves en betydelig Færdighed i Sproget. Der er derfor desværre en meget stor Mængde af den Slags Udvandrere, der moralsk og legemlig gaar tilgrunde. Kun de, der tager fat paa legemlig t Arbejde ved Jernbaner eller paa Landet, vil have Udsigt til efter mange Aars Savn og Anstrengelser, som de aldrig havde drømt om, at slaa sig igjennem og opnaa en taalelig god økonomisk Stilling. Flertallet tager tilfist Tjeneste som Opbartere, og derfra gaar det saa i Regelen videre nedad.

Selv om nu imidlertid et Menneſte virkelig har det Held at naa den længselsfuldt attraaede Plads som Betjente ved en Handelsforretning, maa man ingenlunde tro, at han derfor er godt stillet. Han maa i Regelen begynde med en Løn paa 5 Doll. om Ugen, og kun efter lang Tids Tjeneste vil han naa højere. Der skal allerede lang Tids Tjeneste og megen Dygtighed til for at opnaa 10 Dollars. Vistnok kan Engelte naa endnu højere; men det hører til Sjældenhederne; højest en af Type naar 20 Doll. om Ugen. For denne Betaling maa de saa arbejde fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 9 om Aftenen. De maa i Regelen betale imellem 4 og 6 Dollars om Ugen for Kost og Logi, og det er en nødvendig Betingelse for at bevare sin Stilling, at de altid er pent klædte. Deres Begyndelseslønnings vil saaledes ikke engang strække til deres daglige Fornødenheder; om de har noget Held med sig og naar til de forholdsvis velbetalte Stillinger, venter der dem dog et Liv i gentil Armod, i hvilken de Aar efter Aar maa kæmpe den haarde Kamp for en haabløs Tilværelse. Det har jagtens mindre praktiske Interesse, men kan dog endnu ansøres, at Kvindernes Stilling i disse Forretninger selvfølgelig ikke er bedre. Af 830 unge Kvinder, der er ansatte ved Udsalg i Chicago, og hvorom Arbejdsstatistikken giver Oplysninger, har kun 100 11 Dollars om Ugen eller derover; over 400 faar 6 Dollars eller derunder, og en stor Mængde faar kun 4 Doll.; Gjennemsnittet for dem alle er 7.61. Naar det nu erindres, at alle disse Menneſter, som allerede omtalt, ere tvungne til at overholde et vist ydre

nobelt Skin, og at Forholdene nøder dem til at anvende en betydelig Del af sin lille Indtægt til Kjøbepenge, vil det vistnok indrømmes, at det kun er en tynd Lykke, der opnaaes ved efter en lang Venten at slippe ind som Handelskommis eller Kontorist. Det maa derfor vistnok paa det Alvorligste tilraades den Slags Folk at blive hjemme, medmindre de har opgjort med sig selv, at de har fysisk og moralsk Kraft nok til at opgive sine civiliserede Vaner og kunne finde sig i til en Begyndelse at leve i simple Jordhytter, medens de paatager sig et strengt Arbejde ved Landbruget, som de intet Kjendskab har til, og som stiller Krav til dem, hvorom de ingen Anelse har. Kan de ikke det, har de ingen Udsigt i Amerika. Der er tilvisse Plads nok for Folk i dette Land, men det kan ikke gjentages for tidt, at den, der ikke vil gaa tilgrunde herover, han maa arbejde, arbejde efter en Maalestok, som man i den gamle Verden kun de færreste Steder har nogen Forestilling om.

Paa Prærien.

(Af Hr. Janson. Amerikanste Forhold).

Nordmændene i Amerika er, paa ganske faa Undtagelser nær, alle udsprungne af den arbejdende Klasse. De har ogsaa i Amerika optaget sit hjemlige Arbejde, Størsteparten som Bønder eller Farmere, som de der kaldes, men ogsaa en hel Del som Haandverksfolk og Arbeidsfolk i Byerne. Enkelte har gjennem Handel svunget sig op til betydelige Formuer, enkelte har uddannet sig til Præster eller Sagsførere eller Lærere, og Størsteparten af den kvindelige Ungdom har, i det mindste en Tidlang af sit Liv, været Tjenestepiger.

Det første Indtryk af et gammelt, nordt Settlement er rent ud forbausende. Man ser paa de nette hvidmalede Huse med Svalgang og grønne Jaloufier, paa de rummelige Laaver og Fjøs, paa de mange kostbare Maskiner ude paa Gaarden og spørger forundret: "Er dette Husmandsgutten hjemmefra?" Og træder du saa ind i hans Storstue, finder du Gulvtæpper paa Gulvet, Sofa og bekvemme Lænestole, vakre Lamper, et Orgel med Noder liggende ved Siden. Husfaderen og Husmoderen træder dig imøde med Gæstfrihed, Ligefremhed og Sikkerhed; efter Bordet spiller kanske Døtrene for dig og synger — engelske Sange. Bordet er aldeles paa sin ameri-

kanst, det vil sige: først Suppe og Kjøddretter med Kaffe eller The til øjeblikkelig Førtæring og saa en Mængde forskjellige Særter Postejer og Rager. Som en Extradesjert kommer da Brød og Ost. Desuden er Isvand og Citronvand at saa under hele Maaltidet.

Jeg besøgte en forhenværende Husmandsgut fra Sørfjorden i Hardanger. Nu ejede han, foruden sit vakre Hus, ogsaa en Elevator, det vil sige et Oplagssted for Hvede og Mais, hvor Kornet styrtes ned i Kjøldberrummene, for saa ved Maskine at hentes af sig selv op i anden, tredje, eller hvor mange Stager der nu kan være. Jernbaneskinner var lagte lige under hans Elevator, det var bare at styrte Kornet i Jernbanevognen, og saa til Chicago med det. Da han maatte have en Dampmaskine gaaende alligevel til Brug i sin Elevator, havde han ogsaa sat denne i Forbindelse med et lidet Høuleri og drev saaledes dette med samme Dampkraft. Bedriftens Livlighed havde skabt Foretagelseaaend i ham og en Sikkerhed i Fremtræden, som man sjelden ser hos vore Bønder hjemme. Ikke saa langt fra ham boede et forhenværende Lægdslem hjemmefra, som var skibet over for at man kunde blive ham tvit som Byrde paa Fattigtaksen. Nu ejede han en smul Farm og var værdsat for adskillige Tusend.

En Advandrers Historie i Breve.

(S Amerika, af en s. d. Stockholmsnotarie 1881.)

I.

Gamle Ven!

Soma den 3dje April 1876.

Længe siden jeg hørte noget fra dig. Hvorledes slaar du dig igjennem i disse forfærdelige haarde Tider? Er det vanskeligt at leve her, maa det være endnu værre i Milwaukee.

Jeg har levet og lever et omværlende Liv — undertiden paa boardinghouses, undertiden udenfor dem, det sidste nu i en fjorten dages Tid, da en Ulges Sygdom hindrede mig fra at fortjene en Cent, hvorfor min Vært anmodede mig om at forsvinde.

Det penge- og madrige Amerika, det fri og stolte Folk, som alene i en enkelt af sine rigeste Byer — Chicago — kan opvise 35.000 arbejdsløse Mænd uden dagligt Brød — hvor Bedrageri og Tyveri er Betingelserne for at regnes til de ledende og styrende Mænd i Landet — — sandelig, man

behøver ikke halvtredie Aars Erfaring som den jeg ejer, for at ønske, at man aldrig havde ladet Indbildningen og andres Fremstillinger forlede En til at komme hid!

Naar jeg ikke har nogen Ved at sage eller Sne at stusse — forbistret sneløs Vinter iaar! — gaar jeg op paa N. M. C. A.s Læseværelse og læser Aviserne. Der findes til alle Tider af Dagen en Skare unge Mænd uden Sysselsættelse, dygtige Kontorister, som byder sig frem for 25 Dollars Maanedens. Vi begynder at kjende hverandre — Maven er en god Jagttager og gjør ingen Rangsforskjel.

Jeg tænker, jeg bliver her, indtil den varme Aarstid kommer, men har ikke bestemt mig for, hvor jeg saa skal drage hen, til Syden eller langt vestover. Tilfældet faar afgjøre det. Tak L. for hans Ubefalingsbrev; desværre er det umuligt at faa en Plads her; der er saa mange dygtige Ansøgere.

II.

D—, Iowa den 9de Juli 1876.

Kort efter jeg havde skrevet mit fiste Brev, fik jeg en Plads som Stald dreng. Betalingen var ussel — 10 Dollars Maanedens; men hvad skal man gjøre i disse usle Tider?

Jeg har mange Planer for Fremtiden, men finder det en Smule vanskeligt at sætte dem i Værk. En af dem er at slaa sig ned i en Trakt, hvor der er Jagt og Fiskeri i Overflod. Nogle Acres Land, et Par Kjør, nogle Svin og en Hønsesgaard — hele Herligheden kan ikke koste over to hundrede Dollars — er alt, hvad jeg behøver for at leve et Liv uden Befyring og Tvang.

Dit Forslag, at jeg skulde søge en Skolelærerpøst paa Landsbygden heromkring, duer ikke, af den Grund at Landsmændene her er yderst faatallige. For nogle Aar siden fandtes der mange af dem; men nu er deres Plads bleven optagen af Tyssere og Irlændere. Det er ejendommeligt, hvorledes Skandinaverne gaar frem og ligesom pløjer sig Vej foran de nys nævnte Nationer. Naar en skandinavisk Farmer har taget ti eller flere Indhøstninger, sælger han og flytter længere ud i Vesten for at bryde op Jord. Noget skandinavisk Kirke eller Præst har aldrig været her i Egnen.

Hadde jeg tilstrækkelig Kapital — en 25 Dollars — saa skulde jeg koste mig ind i et andet Foretagende, nemlig at købe mig en Forsyning med hvad man kalder "jewelry" og

Kniplinger og gaa ud paa Bygden og sælge. For den Slags Sager er der altid Kunder. Det skulde da være som Pokker, om jeg ikke duede til andet end at arbejde som en Maskine! Har jeg ikke et Hoved ogsaa?

Medens jeg laa her paa Sygelejet, har jeg tænkt meget paa vore gamle Planer. Naar jeg mindes, hvorledes jeg i fire lange Aar har vandret fra Plads til Plads, sultende og arbejdende — ofte over Evne — hvorledes mit Mod holdtes oppe ved Haabet om at faa skrabet sammen de 200 Dollars, som vilde være tilstrækkelige til at redde mig fra Slaveriet — hvorledes jeg glædede mig til det, og hvilke Planer jeg lagde! Nu har jeg igjen begyndt at tænke paa Farming. Jeg maa se til at faa mig et eget Hjem, om det end bliver nok saa tarveligt. Jeg maa gaa mod Vest og tage mig en Claim.

Jeg vil da foreslaa, at du og jeg, hver for sig tager Homestead paa 160 Acres. Vi skulde nok altid stille det saa, at din Claim de første Aar afstatede tilstrækkeligt til at søde dig — det vil sige Brød, Kjødt og Poteter. Efter fem Aars Forløb kan du forpagte den bort eller sælge den, om du saa vil. Prægtigt var det, om vi kunde faa S. med os. Han er praktisk, grej og paagaende og vilde være god at have til Nabo i Bildmarken. Vi skulde jage, fiske og arbejde sammen. Glem ikke at hilse ham fra mig og fortælle ham om mit Forslag.

Dg saa Farvel for denne Gang, take good care of your health og skriv snart, for at Brevet endnu skal kunne træffe din gamle Ven

Dskar T.

III.

2—, Minnesota, 24de Febr. 1877.

Det er nu over et halvt Aar, siden jeg skrev. Som du af Adressen ser, har jeg nu flyttet.

Saa ved vi da endelig, hvem vi skal have til Præsident, og det er forbi med det evige Snak derom. Da jeg altid har hørt til de Misfornøjedes — det vil sige de Nødlidendes — Parti, er jeg Tildenianer, og havde villet vædde 1000 mod 1 paa, at han skulde blive valgt; men ingen vilde optage Væddemaalet.

Tankerne om at sætte Kursen til Blac Hills begynder at dukke op igjen. Indianere, Revolvere og Whisky gjør vel Sagen en Smule betænkkelig. Men saa har man jo Udfigt

til at snuble over en Guldklump, saa stort som et Barnehoved, og det er et Forsøg værd.

Jeg vil fortælle dig om en Plan, som jeg havde i Begyndelsen af dette Aar, endskjønt den ikke kom til Udførelse. Jeg agtede at slaa mig paa Frugthandel. Udgifterne var ikke store: en Kjerre, et Bord med en større Skuffe under, et Stykke Sejldug til at beskytte mig selv og mine Varer — det var det hele. Jeg skulde have folgt Ebler, Appelsiner, Figener, Beanutz, Brystsjucker — kanske ogsaa Cigarer og Cigaretter. En Gentlemand lovede at anbefale mig hos de kommunale Autoriteter, saa jeg uden Afgift kunde saa opslaa min Butik ved et Gadehjørne. Alt dette var godt og vel; men et Par forstandige Personer overbeviste mig om, at Forretningen ikke vilde gaa her i Byen. Der var en Mand, som for nogle Aar siden forsøgte paa det; men da han tilsidst ikke havde andet at nære sig af end sine egne Varer, fik han Mavebetændelse og døde. Historien melder ikke om, hvorvidt han blev sørget over af nogen anden end sine Kreditorer.

IV.

(Uden Datum) — Station, Minnesota.

Det er fra Sygefengsen, jeg tilskriver dig dette Brev. For over fire Uger siden maatte jeg lægge mig, og det er endnu uvist, hvor længe — i Uger eller Maaneder — det skal vare, før jeg kommer mig op igjen. Rigtignok har Doktoren sagt, at den værste Fare nu er overstaaet; men der kan komme et Tilbagefald, og saa er der vel Ende paa Historien. Sygdommen var svært heftig og smertelig i Begyndelsen. Doktoren siger, det er et Slags Batersot. Det er forfærdeligt for en Fremmed at blive farligt og langvarigt syg — uden Penge, Venner eller Kjendinger.

Da jeg i December betalte 30 Dollars i Forskud paa tre Maaneders board, gjorde jeg kun, hvad mange har gjort før mig. Men derved bør man passe paa, hvis det er et Hotel, at det er vel anskreven, og hvis det er en Familie, at den er ærlig og ikke altfor fattig. I saa Henseende gjorde jeg mig skyldig i et Fejlsgrab; jeg valgte en fattig, daarligt indlogeret Familie, fordi Gusbonden forekom mig at være en hæderlig Fyr og jeg vilde hjælpe ham med den Smule, som han kunde fortjene paa at have mig i Kost og Logis. Konen er ondskabsfuld og haardhjertet — men det vidste jeg ikke den

Gang. Aftalen var — at jeg, hvis jeg saa ønskede, kunde flytte naarjombest og da saa mine Penge igjen, med Fradrag af Kostpengene for den forløbne Tid — men allerede i de første Penge saa jeg, hvorledes mine 30 Dollars blev opbrugte til Indkjøb af Ved og Livsfornödenheder.

Vinteren kom tidlig og streng. Arbejdet varede til den 12te December, og paa den Tid maa det have været, at jeg forkjølede mig, endskjønt Sygdommen ikke brød ud før i Begyndelsen af Januar, da der indtraf Tovejr. En forfærdelig Hoste, Banskelighed ved at puste og Opvulmen af Mave og Fødder indfandt sig først, og derefter faldt jeg i saa besigtig Krampe, at jeg laa ligesom død i flere Minutier.

Morgenen efter det første Anfald slæbte jeg mig ind til den nærmeste By og talte med en Doktor. Da jeg nævnte, at jeg flere Gange havde haft Anfald af Svimmelhed, sagde han, at jeg allerede længe havde gaaet og baaret paa Sygdommen. At jeg i Løbet af Sommeren sled meget ondt — haardt Arbejde, daarligt Vand og daarlig Føde, Nætterne tilbragt i aabent Telt lige til ud i November Maaned — havde ikke kunnet andet end forværre Dødet. Han tilføjede, at hvad jeg for nærværende havde at gjøre, var strax at betale ham 25 Dollars og saa flytte hen i et lunt og roligt Logis. Hvad skulde jeg gjøre? Mine Kontanter beløb sig til hended 5 Dollars. Jeg tænkte paa at telegrafere til dig, men kunde ikke bekvemme mig dertil og er nu glad over, at jeg ikke gjorde det. Følgen vilde da være bleven, at Doktoren enten efter nogen Tids Forløb havde givet mig en Dosis, stærk nok til at befri ham for mig — og ingen vilde have spurgt efter det — eller at han saa længe som muligt havde søgt at pumpe mig for Penge. Det koster, at være syg her i Landet.

Well — for mig var deri intet andet at gjøre end at vænde tilbage til mit Logis. Der laa jeg saa i tre Uger, udsat for Heden og Stanken fra Kjøkkenet, Ungernes Skraal og — det værste af alt — Vertindens Gemenheder. Men jeg vil ikke trætte dig og ophidsse mig selv med disse Enkeltheder. Nok er det — en Dag, da jeg havde travlet mig ud i den fri Luft, mødtes jeg af County-Doktoren, min nærværende Læge, en Mennefsveven og Gentlemand, som staffede mig Plads paa County-Hospitalet, hvor jeg nyder den aller bedste Pleje.

Afydningsarbejdet.

(Af C. A. St. Bille, Det store Nordvesten, 1883.)

Amerikas Opdagelse har ikke været en enkelt Akt. Efter fire Aarhundreders Forløb fortsættes den endnu i vore Dage. Forbauselsen var stor for en Menneſkealder ſiden, da de Stater, ſom i det Indre ſtøde op til de tretten oprindelige, og ſom hidtil kun havde været befolkede af ſpredte indianske Stammer — Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wiſconſin — med et Ord det, ſom for tredive Aar ſiden kaldtes "Veſten", udfoldede ſin rige Frugtbarhed og i Løbet af kort Tid gav Amerikas økonomiſke Udvikling en helt ny Retning. Bag diſſe Stater, der i Mands Minde havde været ukjendte Territorier, kun gjenneſtrejffede af Indianere, ſtrafte ſig da fra Nord til Syd Noget, ſom kaldtes "den store amerikaniſke Ørken". Det var de uendelige Prærier, dette umaadelige og enſormige Ocean af Græs, ſnart fladt for Hundreder af Mile, ſnart hølgende i runde Høje og ſvagt ſkraanende Scenninger, uden et Træ indenfor hele Linjen af Horizonten, et Hjem alene for Bøflen og Antilopen og for Indianerne, ſom jagede dem. Det var den almindelige Tro, at Prærien til evige Tider vilde ligge hen ſom denne golde Ørken. Men Erfaringen har ſlaaet denne Fordom til Jorden. Prærien er ikke en ufrugtbar Jord; tværtimod, den venter kun paa Ploven og paa Menneſkehaanden for at aabenbare ſine rige Skatte og aabne ſine næſten ubegrænsede Fremtidsmuligheder. Det er Prærierne, ſom nu tages under Opdyrkning i det virkelige store Veſten i Iowa, Minneſota, Dakota, Montana, Idaho, Nebraska, Kanſas, Wiſſouri; det er fra dem, at de nye Millioner Buſhels af Majs og Hvede føres til Markedet, og ſelv hvor Jordbundens Beſkaffenhed eller Vandmangel forbyder Kornavl, er Bøfler og Antiloper nu iſærd med at forſvinde for Hjorder af Kvæg og Faar i Tuſindtal. Alt dette nye Liv udgaar fra og ſamler ſig om Jernbanen; hvor den er gaaet forud, kommer Koloniſten hurtig efter. Hver Station bliver ſom et Centralpunkt for den nye Virksomhed; med eventyrlig Hurtighed, men ogſaa i de tarveligſte ydre Former, rejſer der ſig om den en liden By, med de Reſourſer, ſom nu engang efter amerikaniſke Livsvilkaar er de væſentligſte: en "Saloon" og et Poſthuſ, et Aviſkontor og en Kirke med tilhørende Skole, en Bank og et Hotel, en alt omfattende Kjøbmandsbutik og et Prokurator-

Kontor. Efter Omstændighederne voyer en saadan By med den stigende Velstand i Oplandet, eller den forsvinder lige saa hurtigt, som den er opstaaet, fordi et andet Punkt viser sig heldigere beliggende for Trafsken. Noget bliver der altid tilbage ved Stationen, og iblandt dette tør man med Sikkerhed regne paa at finde Korn-Pakhuset. Ved hver Station i de agerdyrkende Egne er der mindst én saadan "Elevator", opført som privat Entreprice, enten af Enkeltmand eller af de store Korporationer, der tildels monopolisere Mølleindustrien og derved tillige beherske den lokale Kornhandel, som oftest, selv i ganske nye Egne, dreven med Damp. Herhen bringer Kolonisten, naar han i Efteraaret har faaet Høsten aftarstet, hvad der sker i en Fart og paa en Gang, sin Majs eller sin Hvede; Kornet "grades" til et vist Nummer efter sin Beskaffenhed, og han faar et Bevis for det afleverede Kvantum, hvilket han saa efter sit eget Skjøn kan sælge til Hvemsjombelst, naar han finder den tilbudte Pris antagelig, og imod Beviset leverer Elevatoren saa atter til Kjøberen — ikke netop det af Landmanden afleverede Korn, men det tilsvarende Antal Bujhels af samme Kvalitet. Denne Methode, som efterhaanden er indarbejdet overalt, volder ingen Strid eller praktiske Ulemper, den sætter Producenten istand til hurtigt at realisere sin Høst mod Kontanter eller, hvis han foretrækker det, at afvente gunstigere Konjunkturer, uden at have Resikoen og Besværet ved selv at gemme sit Korn, og den sparer betydelig Ulejlighed og Bekostning ved Omsætninger, idet Kornet paa den bekvemteste Maade lagres i Elevatoren og fra denne styrtes umiddelbart i de paa Skinnesporet holdende Vogne. I de majsdyrkende Egne er der desuden særlige Sture — granaries — for det dels afpillede, dels i Kolberne tilførte Korn, byggede med Tremmer paa Siderne, for at give det fornødne Lufttræk til at forhindre Majsen fra at tage Varme. Er det Kreaturopdrettet, som spiller Hovedrollen i Distriktet, er der ved hver Station Indhegninger for stort Kvæg — stockyards eller corrals —, Faar og Svin. Omsætningen er saaledes let og bekvem. Skyggesiden er den Vilkårlighed, hvormed de store Jernbane-Monopoler misbruge sin Magt, og de høje Fragtsatser, som afvinges Forsenderne paa Steder, hvor der mangler Konkurrence, eller hvor denne vel findes, men er gjort magtesløs ved indbyrdes Aftaler — pools — mellem Selskaberne, som oftest Fjendskaber efter lidenstabe-

lige Konkurrencer, under hvilke Publikum en kort Stund har nydt unaturlige Fordeler, som saa maa betaales desto dyrere bagefter. Det var imod dette Tyranni og disse Udpressninger af Jernbanemonopolerne, at for nogle Aar siden den store "Granger"-Bevægelse var rettet; den standsede for en Tid nogle af Misbrugene, men naaede langt fra at faa Bugt med dem alle, og Jernbanerne har nu atter Overtaget.

Saad Amerika lærer.

(Af B. C. S. Topsøe, fra Amerika, 1872.)

Det, som Amerika fornemlig lærer, er, for at samle det i saa Ord: den umaadelige Kraft, som bor i Friheden. Selv den, der nærer en nok saa dyb Overbevisning om Frihedens livsbringende Magt, vil der lære at tro endnu fastere derpaa. Det er Friheden, som det skyldes, at Unionen bestaar, at Sydstaternes Kamp endte med en saa ubetinget Underkastelse. Det som har holdt Unionen sammen, og det, som vil være det stærkeste Baand om den i Fremtiden, har væsentlig været, ikke nogen enkelt Mands Gjerning, men den Aand, hvormed Friheden har gjennemtrængt Folket, og den Glands, den har givet Unionens Navn blandt Verdens Folk. Denne Kjærlighed til det sælles store, fri Land vil endnu for lange Tider holde Syden knyttet til Norden, og det samme vil gjentage sig i Vesten. En Afstand, større end den, der skiller Nordamerika fra den gamle Verden, skille San Francisco fra New-York. Men staar man ved det stille Hav's Bredder, hører det til de mest overraskende Jagttagelser man gjør, at man overalt træffer en ligesaa varm Følelse for Unionen, som om man stod i Ny-Englands trofaste Stater. Den mulige Forskjellighed i disse materielle Interessjer vejer endnu intet imod den stærke Følelse af at være Børn af den samme Aand.

Den Frihed, som har fundet sit formelle Udtryk i Forfatningen, viser sine Virkninger langt ud over dennes Grændser. Den frembringer ganske vist et lidet idealt politisk Liv, men den skaber dygtige Individider. Baade direkte og indirekte vækker den i hele Samsundet en Virksomhedslyst, en Tillid til sig selv og sine egne Kræfter og en Energi og Foretagelsesaaand, som aldrig vil kunne findes uden den. Der gaar gennem hele det amerikanske Folk en Følelse af at være Herre, som ofte kan antage meget stødende Former, men som er af uberegneligt Værd for Folket selv. Hver Mand har en Selvfølelse, som vi ikke kjender noget til, men som gjør et ofte beundringsværdigt Indtryk. Ikke

enhver Borger er Senator eller Gubernurør, men enhver Borger føler sig ganske som sin Senators eller sin Stats Gubernurørs Ligemand, og det vil aldrig falde den "hæderlige" Senator eller Hs. Excellens Gubernurøren ind, at finde noget Stødende i, at den simpleste Almueemand gaar hen til ham paa Gaden, for at faa Bæstet paa et eller andet, eller at anse sig selv for særligt nedladende fordi han rækker ham Haanden til Goddag eller Farvel eller endog tager ham under Armen. Man taler meget om Amerikanernes Mangel paa Manerer og om deres plumpe Former; men det er noget, som har mindre at sige her end andetsteds, hvor den naturlige Lighedspølelse mellem Individerne langt fra er saa udviklet. Den gennemgaaende Høflighed, som man møder overalt i Amerika, kommer maasse netop deraf, at alle betragter hinanden som Ligemand paa offentlige Steder. Selvsølgelig trænger denne Lighedspølelse ikke indensfor Dørene. Gubernurøren beder ikke Dagelønneren til sin Middag, og Senatørens Frue har ikke sine Vasker-Koner til sit Tea-party; men det falder det heller ikke nogen ind at forlange. Man behandler hinanden uden nogen Affektion som Ligemand udenfor sit Hus. Indensfor dette Døre har enhver saa Lov til at være saa aristokratisk, som han vil — og man er her netop meget aristokratisk.

Man hører ofte den store Fordærvelse blandt de amerikanske Politikere blive anført som et Exempel paa de sørgelige Følger, Friheden drager med sig. Men man kan ogsaa vende dette om og sige, at naar Friheden til Trods for alle de politiske Udskielser kan skabe et saa stort Samfund, hvilke Undere kunde den saa ikke udføre, naar den Kunst var funden "at være fri og tillige forstaa at være retfærdig"!

Amerika er et frit Land, og det er et rigt Land. Der gives et Slags autoriseret Indsamling af Almisse til Invalidere paa enkelte Jernbanelinjer, men man ser næsten aldrig en Tigger, end ikke i New-York. Amerika synes at have fordoblet sine Kræfter efter Krigen — ialtsald for Nordstaternes Bedkommende — og det har en Fremtid for sig, som ingen kan udmaale. Det er jo neppe kjendt endnu. Man finder stadig, halvt tilfældigt, ikke en liden Mine hist og en anden Mine her, men hele store, udstrakte Mine-Egne, som synes at antyde, at Kalifornien med sit Guld kun var en Ubetydelighed mod de Skatte af maasse mindre ædle, men ikke mindre gavnlige Metaller, som blot venter paa at drages frem af Jordens Skød. Og disse Fund af Miner er kun mere isjæfaldende Illustrationer

til de Rigdomme, Naturen endnu her har liggende uberørte for Menneskeslægten. Hele Europas trængende Befolkning vilde kunne finde Plads og Udkomme paa den rige amerikanske Jord, og det er, som om Amerika særlig vil komme det moderne Samfund til Hjælp i dets Trængsler. Thi den, hvem det især, ja man burde maaske sige udelukkende, vinker, det er Arbejderen i egentlig Forstand, den, der vil og skal leve af sine Hænders Gjerning.

Asien ligger dødt som Fortidens Land, Europa vaander sig under Forpligtelsen til at løse de tunge Nutidsspørgsmaal, som Aarhundrederne har testamenteret "den gamle Verden". Det unge Amerika, sødt i Friheden, er Fremtidens Land.

Indhold.

	Sis.
Forord	3.
Den norske Befolkning i De Forenede Stater	5.
De første Udvandrere	6.
"Det nye Norge"	8.
Rirkelige Forhold	12.
En Kveldstund med Nykomne	14.
De Forenede Staters Landlove	18.
Settlementdannelsen	23.
Emigranternes Landgang	25.
Nybyggerens Stræv	29.
Hvorledes en amerikansk By bliver til	32.
Arbejdslønnen i Byerne	35.
Paa Prærien	38.
En Udvandrer's Historie i Breve	39.
Rydningens Arbejdet	44.
Snad Amerika lærer	46.
